

Hallituksen esitys eduskunnalle kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä helmikuussa 2017 tehdyn yhteistyösopimuksen sekä lain, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

Sopimus on yhteistyösopimus, jossa sovitaan yhteistyöstä muun muassa kaupan, talouskehityksen, kehitysyhteistyön sekä demokratian, ihmisoikeuksien ja hyvän hallinnon aloilla. Sopimus sisältää myös Euroopan unionin ulkopolitiikan kannalta keskeisiä velvoitteita, muun muassa yleiset sitoumukset ihmisoikeuksista, demokratian periaatteista ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta, joukkotuhohaseiden leviämisen estämisestä ja terrorismin torjunnasta.

Afganistanin kanssa tehty kumppanuutta ja kehitystä koskeva yhteistyösopimus on luonteeltaan sekasopimus, joka sisältää sekä jäsenvaltioiden että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen voimaantuloa edellyttävien sisäisten oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen.

Esitys sisältää ehdotuksen sopimuksen voimaansaattamista koskevaksi laiksi. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Euroopan unionin ja Afganistanin väliset sopimus- ja kauppasuhteet.....	3
2.2 Suomen ja Afganistanin väliset sopimus- ja kauppasuhteet	4
2.3 Nykytilan arviointi	4
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	5
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	5
4.1 Taloudelliset vaikutukset	5
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	5
4.3 Ympäristövaikutukset	5
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	5
5 ASIAN VALMISTELU	6
5.1 Asian valmistelu Euroopan unionissa	6
5.2 Asian kansallinen valmistelu	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	7
2 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	14
3 VOIMAANTULO.....	14
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	15
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	15
4.2 Käsittelyjärjestys.....	17
LAKIEHDOTUS	18
kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä tehdystä yhteistyösopimuksesta.....	18
SOPIMUSTEKSTI	19

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unionin (EU) neuvosto antoi tammikuussa 2011 komissiolle ja EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle neuvotteluohjeet kumppanuutta ja kehitystä koskevan yhteistyösopimuksen (Cooperation Agreement on Partnership and Development, CAPD, jäljempänä myös ”yhteistyösopimus”) neuvottelemiseksi Afganistanin kanssa. EU:n ja Afganistanin yhteistyösopimus on osa EU:n pitkäaikaista tukea Afganistanille ja päivittää vuonna 2005 yhteistyöstä annettua yhteistä julistusta (Joint Declaration) sekä vuonna 2009 laadittua Afganistania ja Pakistania koskevaa toimintaohjelmaa (EU Action Plan on Afghanistan and Pakistan).

Yhteistyösopimus antaa sitoumuksen EU:n ja Afganistanin väliselle yhteistyölle yleisellä tasolla. Samantyyppisiä kahdenvälisiä sopimuksia Afganistanin kanssa ovat jo solmineet mm. Yhdysvallat ja Intia. Afganistan tarvitsee edelleen sekä sotilaallista tukea, kehitysyhteistyötä että siviilikriisinhallintaa, ja kansainvälinen yhteisö, ml. Suomi, on viimeksi vuonna 2016 kansainvälisissä huippukokouksissa (NATO/Varsova, EU/Bryssel) sitoutunut Afganistanin pitkäjänteiseen ja kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Myös Afganistanin talouden ja kaupan tukeminen edellyttää kansainvälisiä tukitoimia.

Kumppanuutta ja kehitystä koskeva yhteistyösopimus on ensimmäinen EU:n ja Afganistanin välinen sopimussuhde ja se muodostaa oikeudellisen kehyksen EU:n ja Afganistanin vuodesta 2001 kehittyneelle yhteistyölle. Yhteistyösopimus muodostaa perustan EU:n ja Afganistanin suhteille seuraavien kymmenen vuoden aikana ja sitä voidaan jatkaa ilman eri toimenpiteitä viidellä vuodella.

Sopimus käsittelee EU:n ja Afganistanin välisen yhteistyön muotoja yleisesti. Sopimuksen velvoitettavuus ei juuri mene yhteistyövelvoitetta pidemmälle; yhteistyösopimus on sisällöltään hyvin lähellä perinteistä kumppanuussopimusta. Siinä otetaan huomioon periaatteet ja edellytykset, joihin EU:n ja Afganistanin tuleva kumppanuus perustuu (I ja II osasto). Lisäksi se sisältää olennaisia osia koskevat lausekkeet ihmisoikeuksista ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämisestä ja antaa mahdollisuuden yhteistyöhön monilla eri aloilla kuten kehitysyhteistyö (III osasto), kauppa ja investoinnit (IV osasto) sekä oikeus ja oikeusvaltio (V osasto). Yhteistyösopimukseen sisältyy myös lukuja tiettyjen alojen alakohtaisesta yhteistyöstä (VI osasto).

2 Nykytila

2.1 Euroopan unionin ja Afganistanin väliset sopimus- ja kauppasuhteet

EU:n uusin Afganistan-strategia tuli voimaan lokakuussa 2017. Se keskittyy neljään prioriteettialaan: 1) rauhan, vakauden ja alueellisen turvallisuuden edistäminen, 2) demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien lujittaminen sekä hyvän hallintotavan ja naisten voimaannuttamisen edistäminen, 3) taloudellisen ja inhimillisen kehityksen tukeminen ja 4) muuttoliikkeeseen liittyvien haasteiden ratkaiseminen.

EU:n kokonaistuki Afganistanille on noin 1 miljardia euroa vuodessa ja Afganistan on suurin EU:n avun vastaanottajamaa. Kehitysyhteistyön prioriteettialueet ovat maatalous, terveys ja ravinto, turvallisuusreformi ja oikeusvaltiokehitys sekä demokratia ja tilivelvollisuus.

EU oli vuonna 2016 Afganistanin kolmanneksitoista suurin kauppakumppani. Afganistanin viennin arvo EU:n alueelle oli vuonna 2016 noin 25 miljoonaa euroa ja EU:n viennin arvo Afganistaniin noin 269 miljoonaa euroa. Afganistanille tuonti Euroopan markkinoille on verovapaata Everything But Arms (EBA) -järjestelyn mukaisesti.

2.2 Suomen ja Afganistanin väliset sopimus- ja kauppasuhteet

Suomen Afganistan-politiikka perustuu kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, joka yhdistää poliittisen vaikuttamisen, kahdenväliset suhteet, kehitysyhteistyön sekä sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan. Suomen ja Afganistanin väliset poliittiset suhteet ovat hyvät. Diplomaattisuhteet solmittiin vuonna 1956, mutta maiden välinen ystävyyssopimus on tehty jo vuonna 1928 ja se tuli voimaan 15 päivänä joulukuuta 1930 (SopS 29/1930).

Suomi ja Afganistan tekivät vuonna 2013 kahdenvälisen kumppanuussopimuksen, joka tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2014 (SopS 64/2014). Sopimus on voimassa vuoteen 2024 saakka. Sopimuksessa sitoudutaan pitkäaikaiseen poliittiseen kumppanuuteen. Tarkempi politiikka määritellään kulloinkin voimassa olevassa valtioneuvoston eduskunnalle antamasta selonteosta, jossa määritellään Suomen kokonaistuki Afganistanille. Lisäksi Suomen ja Afganistanin hallitusten välinen turvapaikanhakijoiden palautuksia ja takaisinottoa koskeva yhteistyöpöytäkirja allekirjoitettiin Brysselissä lokakuussa 2016. Suomen ja Afganistanin väliset poliittiset konsultaatiot järjestetään joka toinen vuosi.

Suomen taloudelliset suhteet Afganistanin kanssa ovat pysyneet vaatimattomina. Suomalaisilla yrityksillä arvioidaan olevan parhaat mahdollisuudet päästä Afganistanin markkinoille osallistumalla kehitysyhteistyöhankkeisiin liittyviin kansainvälisiin tarjouskilpailuihin. Vuonna 2016 tuonnin arvo Afganistanista oli noin 3,4 miljoonaa euroa ja viennin arvo Suomesta noin 1,4 miljoonaa euroa. Suurin yksittäinen kauppavaihdon tuote ovat afgaaniturkikset, joita tuodaan Suomeen huutokaupattavaksi. Afganistan–Suomi-kauppayhdistys perustettiin vuonna 2014 tarkoituksena edistää kaupallisia yhteyksiä. Suomalaiset yritykset eivät tähän mennessä ole osallistuneet Afganistaniin liittyviin kansainvälisten järjestöjen hankintoihin. Tämänkaltaiset kaupalliset yhteydet ovat kuitenkin mahdollista, ja toimintaa pyritään kehittämään ulkoministeriön toimesta. Toistaiseksi ainoa konkreettinen taloudellisiin ulkosuhteisiin liittyvä Suomen kehitysyhteistyövaroista tukema hanke on Geologian Tutkimuskeskuksen toteuttama projekti, jonka yhteydessä on pyritty lisäämään Suomen kaivannaisosaamisen tunnettavuutta.

2.3 Nykytilan arviointi

Afganistan on yksi maailman köyhimmistä maista, mutta kehittyessään sillä on myös suurta kaupallista potentiaalia. Afganistanin talouskasvu vuonna 2017 oli noin 2,5 prosenttia. Kasvun ennakoitaan jatkuvan samalla tasolla myös tulevaisuudessa. Afganistanin strateginen sijainti Aasian keskustassa antaa sille hyvät mahdollisuudet ulkomaankauppaan. Erityisesti luonnonvarat tulevat jatkossa olemaan keskeisessä asemassa. Afganistanilla on todettu olevan mittavat mineraalivarat, joilla voisi oikein hyödynnettynä olla merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Afganistan voi sijaintinsa puolesta toimia myös energiakuljetusten kauttakulkumaana luonnonvaroistaan rikkaasta Keski-Aasiasta Intian valtamerelle.

Tällä hetkellä EU:n ja Afganistanin välinen kauppa on vielä pientä johtuen viime vuosikymmenien konfliktista, mutta Afganistanin turvallisuustilanteen vakautuessa voisi maa nousta nopeasti potentiaalisesti kauppa- ja investointikohteeksi. Sopimus luo pohjan myös Suomen ja Afganistanin välisen yhteistyön laajentamiselle ja mahdollisesti maidemme välisen kaupan lisäämiselle.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Sopimuksen tavoitteena on edistää EU:n ja Afganistanin yhteistyötä laaja-alaisesti ja siinä käsitellään useita yhteistyöaloja suhteellisen yleisellä tasolla. Sopimuksen määräykset kattavat yhteistyön liittyen muun muassa ihmisoikeuksiin, demokratiaan, kehitysyhteistyöhön, kauppaan ja investointeihin, rauhaan ja turvallisuuteen, kansainväliseen rauhaan sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Sopimus määrää yhteisesti sovittuina ajankohtina kokoontuvan korkean tason sekakomitean perustamisesta. Sen tehtävänä on varmistaa sopimuksen moitteeton toiminta ja täytäntöönpano.

Esityksen tavoitteena on hankkia eduskunnan hyväksyminen sopimukselle. Esitys sisältää myös ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Sopimuksella ei ole suoranaisia budjettivaikutuksia Suomeen, mutta sillä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia sekä EU:n ja Afganistanin että Suomen ja Afganistanin välisille suhteille ja taloudelliselle yhteistyölle. EU:n ja Afganistanin yhteistyösopimuksen tavoitteena on lähentää niin poliittista kuin kaupallista yhteistyötä osapuolten välillä. Voimaan tullessaan sopimus tiivistää EU:n ja Afganistanin yhteistyötä laaja-alaisesti. Suomelle myönteiset mahdolliset vaikutukset tulevat näkymään pidemmällä aikavälillä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Sopimuksella ei ole suoria vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Sopimuksella perustetaan sekakomiteasta koostuva institutionaalinen kehys (VIII osasto, Institutionaalinen kehys, 49 artikla). Sekakomitea voi perustaa erityiskomiteoita tai työryhmiä avustamaan sitä sen tehtävien suorittamisessa. Näistä johtuvat tehtävät voidaan hoitaa tavanomaisen käytännön edellyttämällä tavalla nykyisellä henkilökunnalla.

4.3 Ympäristövaikutukset

Sopimuksella ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia, mutta siinä sovitaan osapuolten välisestä yhteistyöstä, jonka tavoitteena on auttaa Afganistania saavuttamaan ympäristönsuojelun korkea taso ja edistää luonnonvarojen, biodiversiteetin ja vesivarojen säilyttämistä ja kestävää hallintaa. Lisäksi osapuolet sitoutuvat kestävä kehityksen edistämiseen kaikilla osa-alueilla ja edistävät monenvälisten ympäristö- ja ilmastomuutosalan sopimusten ratifiointia ja noudattamista. Ilmastomuutos otetaan myös järjestelmällisesti huomioon kehitysyhteistyön kaikilla alueilla.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Sopimuksella pyritään edistämään osapuolten välistä poliittista vuoropuhelua ja parantamaan yhteistyömahdollisuuksia yhdessä sovittujen arvojen pohjalta. Pyrkimyksenä on edistää osapuolten välistä yhteistyötä useilla eri aloilla ja saada aikaan myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia erityisesti Afganistanissa. Sopimuksessa osapuolet sitoutuvat yhteisiin periaatteisiin demokratian ja ihmisoikeuksien edistämiseksi. Sopimuksella voidaan arvioida olevan myön-

teistä merkitystä hyvän hallinnon, demokratian, kansalaisyhteiskunnan ja kansantalouden vahvistumiselle Afganistanissa.

5 Asian valmistelu

5.1 Asian valmistelu Euroopan unionissa

Euroopan unionin neuvosto antoi 14 päivänä tammikuuta 2011 komissiolle ja EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle neuvotteluohjeet yhteistyösopimuksen neuvottelemiseksi Afganistanin kanssa. Sopimuksen neuvottelumandaatista päätettiin EU:n ulkoasiainneuvostossa marraskuussa 2011 ja neuvotteluiden aloittaminen julkistettiin virallisesti Bonnin kansainvälisessä Afganistan-konferenssissa joulukuussa 2011. Yhteistyösopimusneuvottelut saatiin päätökseen huhtikuussa 2015 Brysselissä pidetyn neljännen neuvottelukierroksen jälkeen.

Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ja komissio esittivät neuvostolle tammikuussa 2016 yhteisen ehdotuksen neuvoston päätökseksi Euroopan unionin ja Afganistanin välisen yhteistyösopimuksen allekirjoittamisesta (pelkästään EU:ta koskeva sopimus). EU:n jäsenvaltiot olivat yhtä mieltä sopimuksen sisällöstä, mutta ilmaisivat yksimielisesti kannattavansa väliaikaisesti sovellettavaa sekamuotoista sopimusta. Tämä näkemys vahvistettiin virallisesti Coreper-käsittelyssä syyskuussa 2016. Sen myötä komissiota ja korkeaa edustajaa pyydettiin tarkistamaan ehdotus asianmukaisesti, jotta sopimuksen sekamuotoinen luonne ja sen väliaikainen soveltaminen voidaan ottaa huomioon. Komissio ja korkea edustaja antoivat tarkistetun ehdotuksen neuvostolle syyskuussa 2016. Neuvosto hyväksyi 15 päivänä helmikuuta 2017 sopimuksen allekirjoittamista unionin puolesta ja väliaikaista soveltamista koskevan päätöksen. EU:n korkea edustaja ja Afganistanin valtiovarainministeri allekirjoittivat sopimuksen 18 päivänä helmikuuta 2017. Sopimuksen väliaikainen soveltaminen alkoi 1 päivänä joulukuuta 2017.

5.2 Asian kansallinen valmistelu

Ulkoministeriö on valmistellut asiaa yhteistyössä muiden sektoriministeriöiden kanssa. Sopimusneuvotteluja ja sopimustekstiä on käsitelty kauppapoliittisessa jaostossa ja ulkosuhdejaostossa. Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selvityksen sopimuksen neuvotteluvaltuutuksesta marraskuussa 2011 E-kirjeellä (E 89/2011 vp). Tämän jälkeen eduskuntaa on tiedotettu heinäkuussa 2012 annetulla U-kirjelmällä (U 47/2012 vp) ja tammikuussa 2017 annetulla U-jatkokirjeellä (UJ 2/2017 vp).

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoministeriössä. Hallituksen esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, sisäministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ympäristöministeriöltä, puolustusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, valtioneuvoston kansliasta sekä Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta. Lausunnot saatiin maa- ja metsätalousministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä sekä Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta. Sosiaali- ja terveysministeriöltä ehdottama tekninen korjaus on otettu esityksessä huomioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Johdanto. Sopimuksen johdannossa vahvistetaan osapuolten sitoutuminen kansainvälisen oikeuden yleisiin periaatteisiin, YK:n peruskirjan, kansainvälisten yleissopimusten ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien päämääriin ja periaatteisiin. Lisäksi vahvistetaan pyrkimykset vahvistaa osapuolten välistä dialogia, jonka tavoitteena on Afganistanin ja alueen vakauden tukeminen, vakaan ja demokraattisen poliittisen ympäristön edistäminen, Afganistanin integroiminen maailmantalouteen, kehitysyhteistyön tukeminen, kaupan ja investointien molemminpuolinen vahvistaminen sekä yhteinen vastaaminen globaaleihin haasteisiin. Osapuolet myös tunnustavat terrorismin uhkan yhteiselle turvallisuudelle, ilmaisevat sitoutumisensa kestävän kehityksen edistämiseen ja korostavat muuttoliikettä koskevan työn tärkeyttä.

I OSASTO: LUONNE JA SOVELTAMISALA

1 artikla. *Soveltamisala ja tavoitteet.* Artiklassa vahvistetaan, että kumppanuuden tavoitteena on lujittaa vuoropuhelua ja yhteistyötä. Tavoitteena on tukea Afganistanin ja alueen rauhaa ja turvallisuutta, edistää kestävä kehitystä, vakaata ja demokraattista poliittista toimintaympäristöä ja Afganistanin yhdentymistä maailmantalouteen, luoda säännöllinen poliittinen vuoropuhelu, edistää kehitysyhteistyötä ja avun tuloksellisuutta, kehittää osapuolten välistä kauppaa ja investointeja sekä parantaa osapuolten välistä maailmanlaajuisiin haasteisiin liittyvää koordinaatiota. Jotta osapuolet voivat täysimääräisesti hyötyä sopimuksen mukaisesta tiiviistä yhteistyöstä, tulee Afganistanin hallintoelimiä kehittää, luoda parlamentaaristen ja demokraattisten instituutioiden välisiä yhteyksiä ja edistää keskinäistä ymmärtämystä.

2 artikla. *Yleiset periaatteet.* Artiklassa vahvistetaan osapuolten sitoutuminen YK:n peruskirjan ja demokratian periaatteiden ja ihmisoikeuksien noudattamiseen sekä oikeusvaltio- ja hyvän hallinnon periaatteiden (ml. korruption torjunta) kunnioittamiseen. Lisäksi tunnustetaan, että Afganistanin kansa on legitiimien demokraattisten hallintoelintensä välityksellä ja Afganistanin perustuslain mukaisesti oikeutettu määrittämään ja ohjaamaan Afganistanin vakautamis-, kehitys- ja demokratiaprosesseja.

II OSASTO: POLIITTINEN YHTEISTYÖ

3 artikla. *Poliittinen vuoropuhelu.* Artiklassa määrätään, että osapuolten välillä aloitetaan säännöllinen poliittinen vuoropuhelu, jota voidaan tarvittaessa käydä ministeritasolla. Tavoitteena on lujittaa osapuolten välisiä suhteita, edistää kumppanuuden kehittämistä ja lisätä molemminpuolista ymmärtämystä ja solidaarisuutta.

A. YHTEISTYÖ IHMISOIKEUKSIEN, SUKUPUOLTEN TASA-ARVON JA KALLAISYHTEISKUNNAN ALALLA

4 artikla. *Ihmisoikeudet.* Sopimuksen osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi. Yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa ihmisoikeuksia koskevien maakohtaisten toimintasuunnitelmien kehittäminen, alan koulutuksen edistäminen ja ihmisoikeuksiin liittyvien hallintoelimien lujittaminen Afganistanissa.

5 artikla. *Sukupuolten tasa-arvo.* Artiklassa vahvistetaan, että osapuolet tekevät yhteistyötä tehostaakseen sukupuolten tasa-arvoon liittyviä toimia sekä tukevat sellaisten strategioiden täytäntöönpanoa, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa. Tavoitteena on, että naisilla ja miehillä on tasapuoliset osallistumismahdollisuudet talouden, kulttuurin, politiikan ja yhteiskun-

taelämän kaikilla aloilla. Yhteistyössä keskitytään erityisesti parantamaan naisten mahdollisuuksia saada käyttöönsä resurssit, joita he tarvitsevat perusoikeuksiensa hyödyntämiseksi täysimääräisesti. Lisäksi osapuolet varmistavat, että sukupuolten tasa-arvoa koskevat kysymykset sisällytetään asianmukaisesti kaikkiin kehittämisstrategioihin, -politiikkatoimiin ja -ohjelmiin.

6 artikla. *Kansalaisyhteiskunta.* Artiklassa osapuolet tunnustavat järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan roolin sopimuksen mukaisessa yhteistyössä. Osapuolet pyrkivät edistämään kansalaisyhteiskunnan roolia, jotta sitä voidaan kuulla kansallisessa päätöksenteossa, se voi saada tietoja ja osallistua kehitysprosesseihin ja yhteistyöohjelmiin sekä saada rahoitustukea.

B. RAUHANRAKENTAMINEN

7 artikla. *Rauhaa rakentavat politiikat sekä konfliktien ehkäiseminen ja ratkaiseminen.* Artiklassa osapuolet sitoutuvat Afganistanin johtamiin ponnisteluihin kohti rauhaa ja sovintoa. Lisäksi ne tunnustavat, että rauhanprosessin onnistumisen edellytyksenä on Afganistanin kansan ja hallintoelinten omavastuullisuus ja kansainvälisen yhteisön vahva tuki. Osapuolet myös sitoutuvat edistämään vuoropuhelua alueen maiden keskuudessa, jotta ne voisivat osallistua täysimääräisesti rauhanprosessin tukemiseen ja helpottamiseen sekä vahvistavat naisten merkittävän aseman konfliktien ratkaisemisessa ja rauhanrakentamisessa.

C. KANSAINVÄLISEN TURVALLISUUDEN TUKEMINEN

8 artikla. *Yhteistyö Rooman perussäännön osalta.* Artiklassa osapuolet katsovat, että vakavimpia rikoksia käsitellään ensin toteuttamalla toimenpiteitä kansallisella tasolla yhteistyössä kansainvälisen rikostuomioistuimen ICC:n kanssa. Osapuolet myös sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen yleismaailmallista liittymistä Rooman perussääntöön.

9 artikla. *Joukkotuhoaseiden leviämisen ja kemiallisten, biologisten sekä säteily- ja ydinriskien torjuminen.* Artiklassa osapuolet katsovat, että joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviäminen on yksi vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen torjumiseksi ja niitä koskevien kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanon edistämiseksi. Yhteistyötä tehdään niin ikään tehokkaan kansallisen viestintävalvonnan perustamiseksi joukkotuhoaseisiin liittyvien tavaroiden leviämisen estämiseksi ja niiden viennin ja kauttakuljetuksen valvomista varten.

10 artikla. *Pienaseet ja kevyet aseet sekä muut tavanomaiset aseet.* Osapuolet tunnustavat, että pienaseisiin ja kevyisiin aseisiin ja niihin käytettäviin ampumatarvikkeisiin liittyvät laittomuudet ja huono hallinnointi ovat vakava uhka rauhalle ja kansainväliselle turvallisuudelle. Osapuolet sopivat panevansa täytäntöön velvoitteensa pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laittoman kaupan torjumiseksi. Lisäksi osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä ja varmistamaan tavanomaisten aseiden kansainvälisen kaupan sääntelemistä sekä laittoman asekaupan ehkäisemistä koskevien toimiensa koordinoimisen ja synergian.

11 artikla. *Terrorismin torjunta.* Osapuolet pyrkivät torjumaan terrorismia sen kaikissa muodoissa oikeusvaltioperiaatetta ja kansainvälistä oikeutta noudattaen ja työskentelemään ääriideologioiden leviämisen ja erityisesti nuorten radikalisoitumisen estämiseksi. Lisäksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä terrorismin torjuntaan liittyvissä asioissa ja vaihtamaan tietoja kaikista merkityksellisistä seikoista.

III OSASTO: KEHITYSYHTEISTYÖ

12 artikla. *Kehitysyhteistyö.* Keskeisenä tavoitteena on saavuttaa köyhyyden poistaminen, kestävä kehitys ja yhdentymisen maailmantalouteen. Osapuolet tunnustavat, että niiden yhteistyö on tärkeää Afganistanin kehityshaasteisiin vastaamiseksi, ja että institutionaalisten rakenteiden kehittämisen on siinä olennaisessa osassa. Yhteistyössä otetaan huomioon Afganistanin sosioekonomiset kehittämisstrategiat ja -ohjelmat ja muut toimenpiteet, joista on sovittu Afganistanin kehitystä käsitelleissä kansainvälisissä konferensseissa. Osapuolet pyrkivät kehitysyhteistyön avulla vahvistamaan Afganistanin hallintoelimiä ja luomaan edellytykset kestäväälle kehitykselle ja pitkän aikavälin taloudelliselle kasvulle. Osapuolet vahvistavat tavoitteen saavuttaa vuosituhatosen kehitystavoitteet sellaisina kuin Afganistan on ne hyväksynyt. Osapuolet myös sopivat kehitysavun rauhanrakentamispotentiaalin maksimoimisesta. Ihmisoikeudet, sukupuolikiisymykset, demokratia, hyvä hallintotapa, ympäristön kestävyys, ilmastonmuutos, terveys, instituutioiden kehittäminen ja valmiuksien parantaminen, korruption vastaiset toimenpiteet, huumausaineiden torjunta ja avun tuloksellisuus otetaan järjestelmällisesti huomioon kaikilla kehitysyhteistyön aloilla. Taloudellinen yhteistyö toteutetaan siten, että suojellaan heikoimmassa asemassa olevien yhteiskunnan jäsenten etuja. Osapuolet sitoutuvat vaihtamaan näkemyksiä ja tekemään yhteistyötä kaikilla asiaan liittyvillä alueellisen ja kansainvälisen tason foorumeilla ja järjestöissä, jotta voitaisiin parantaa kehitysyhteistyön työnjakoa ja avun vaikuttavuutta kentällä.

IV OSASTO: KAUPPAAN JA INVESTOINTEIHIN LIITTYVÄ YHTEISTYÖ

13 artikla. *Yhteistyö kaupan alalla.* Osapuolet aloittavat kahdenvälistä ja monenvälistä kauppaa koskevan vuoropuhelun lujittaakseen kahdenvälisiä kauppasuhteitaan ja kehittääkseen monenvälistä kauppajärjestelmää. Osapuolet sitoutuvat kehittämään ja monipuolistamaan keskinäistä kauppansa molemminpuolisen edun mukaisesti ja tunnustavat kaupan keskeisen merkityksen kehitykselle sekä tullietuusjärjestelmien hyödyt kehitykselle. Osapuolet pitävät toisensa ajan tasalla kaupan alan kehityksestä ja tarkastelevat mahdollisuuksia lujittaa kauppaa ja investointisuhteitaan.

14 artikla. *Suosituimmuuskohtelu.* Osapuolet myöntävät kauppasuhteissaan toisilleen suosituimmuuskohtelun pois lukien etuudet, jotka toinen osapuoli myöntää sellaisten sopimusten nojalla tehdyn järjestelyn perusteella, jolla perustetaan tulliliitto, vapaakauppa-alue tai vastaava suosituimmuusasemaan oikeutettu alue.

15 artikla. *Terveyden- ja kasvinsuojelukysymykset.* Osapuolet tekevät yhteistyötä elintarvikkeiden turvallisuuteen ja terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyvissä kysymyksissä. Osapuolet myös aloittavat tähän liittyvän vuoropuhelun ja nimittävät yhteystahot tietojenvaihtoa varten.

16 artikla. *Kaupan tekniset esteet.* Osapuolet edistävät kansainvälisten standardien soveltamista Afganistanissa perustana teknisille määräyksille ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyille sekä varmistavat, että niillä ei luoda esteitä osapuolten kahdenväliseen kauppaan.

17 artikla. *Tulliasiat.* Osapuolet pyrkivät vahvistamaan tulliviranomaisten välistä yhteistyötä, jotta varmistetaan avoin kaupankäyntiympäristö ja helpotetaan kauppaa sekä lisätään toimintaketjun ja kuluttajien turvallisuutta. Osapuolet vaihtavat asiantuntemusta ja selvittävät mahdollisuuksia kehittää yhteistyötä ja tekevät tarvittaessa tulliyhteistyötä. Yhteistyön tavoitteena on nykyaikaistaa Afganistanin tullihallinto.

18 artikla. *Investoinnit.* Osapuolet edistävät suoria ulkomaisia investointeja luomalla houkuttelevan ja vakaan investointiympäristön. Unionista Afganistaniin tehtävien suorien ulkomaisien investointien lisäämisen osalta osapuolet korostavat yksityisen sektorin sitoutumisen merkitystä sekä tarvetta julkisen sektorin toimenpiteille ja kannustimille.

19 artikla. *Palvelut.* Osapuolet aloittavat vuoropuhelun, jonka tarkoituksena on erityisesti vaihtaa tietoja palveluiden sääntely-ympäristöistä, edistää markkinoillepääsyä sekä pääoma- ja teknologia-lähteiden käyttöä ja lisätä palvelukauppaa.

20 artikla. *Pääoman liikkeet.* Osapuolet pyrkivät helpottamaan pääoman liikkumista edistääkseen sopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

21 artikla. *Julkiset hankinnat.* Osapuolet tekevät yhteistyötä, jonka tavoitteena on luoda tehokas ja nykyaikainen julkisten hankintojen järjestelmä Afganistaniin.

22 artikla. *Avoimuus.* Osapuolet tunnustavat avoimuuden ja oikeusvarmuuden merkityksen kauppaan liittyvien säädöstensä ja määräystensä hallinnoinnissa.

23 artikla. *Teollis- ja tekijänoikeudet.* Osapuolet sopivat suojaavansa teollis- ja tekijänoikeuksia ja valvovansa niiden noudattamista. Osapuolet toimivat yhteistyössä teollis- ja tekijänoikeuksien kaikenlaisen väärinkäytön estämiseksi ja sopivat helpottavansa tätä tulliyhteistyön ja muiden hallinnollisen yhteistyön muotojen välityksellä.

V OSASTO: YHTEISTYÖ OIKEUS- JA SISÄASIOISSA

24 artikla. *Oikeusvaltioperiaate, oikeudellinen yhteistyö ja poliisitoiminta.* Artiklassa osapuolet sopivat kiinnittävänsä oikeus- ja sisäasioiden alan yhteistyössä huomiota oikeusvaltioperiaatteen lujittamiseen sekä hallintoelinten vahvistamiseen lainvalvonnassa ja oikeudenkäytössä. Osapuolet vaihtavat tietoa oikeusjärjestelmistä ja lainsäädännöstä ja tekevät yhteistyötä Afganistanin turvallisuusalan uudistamiseksi ja poliisivoimien lisä uudistusten edistämiseksi. Afganistan toteuttaa toimia ottaakseen käyttöön siviilipoliisitoiminnan parhaat käytänteet ja unioni tukee oikeusalan ja Afganistanin kansallisten poliisivoimien kehittämistä.

25 artikla. *Yhteistyö järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunnassa.* Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikollisuuden ja korruption torjumiseksi, pyrkimyksenä panna täytäntöön ja edistää asiaan liittyviä kansainvälisiä normeja ja sopimuksia.

26 artikla. *Laittomien huumausaineiden torjunta.* Artiklassa osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä saavuttaakseen yhtenäisen lähestymistavan huumausainekysymyksiin. Huumausaineisiin liittyvillä toimilla pyritään lujittamaan laittomien huumausaineiden torjunnan rakenteita, vähentämään laittomien huumausaineiden tarjontaa, kauppaa ja kysyntää ja puuttumaan huumausaineiden väärinkäytöstä aiheutuviin terveydellisiin ja sosiaalisiin seurauksiin. Osapuolet varmistavat, että laittomien huumausaineiden torjunta otetaan huomioon kaikilla asiankuuluvilla yhteistyöaloilla. Osapuolten välinen yhteistyö muodostuu Afganistanille annettavasta teknisestä ja hallinnollisesta avusta. Osapuolet sopivat tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavista yhteistyötavoista.

27 artikla. *Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeva yhteistyö.* Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja vaihtavansa tietoja estääkseen rahoitusjärjestelmiensä käytön rikollisen toiminnan tuottoon liittyvään rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. Osapuolet

myös edistävät teknistä ja hallinnollista apua, joilla tuetaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien säännösten laadintaa ja täytäntöönpanoa.

28 artikla. *Muuttoliikettä koskeva yhteistyö.* Artiklassa osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä laittomien muuttovirtojen ehkäisemiseksi ja sitoutuvat aloittamaan vuoropuhelun ja yhteistyön muuttoliikettä koskevista kysymyksistä. Lisäksi osapuolet sopivat tekevänsä sopimuksen, jolla säännellään takaisinottoon sovellettavia erityisvelvoitteita.

29 artikla. *Diplomaatti- ja konsuliviranomaisten antama suojelu.* Artiklassa Afganistan sitoutuu siihen, että sen alueella edustettujen EU:n jäsenvaltioiden konsuli- ja diplomaattiviranomaiset tarjoavat suojelua myös sellaisten EU:n jäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei ole Afganistanissa pysyvää edustustoa.

30 artikla. *Henkilötietojen suoja.* Artiklassa osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä parantaakseen henkilötietojen suojaa, ja että alalla tehtävään yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa tietojen ja asiantuntemuksen vaihtona annettava tekninen apu.

VI OSASTO: ALAKOHTAINEN YHTEISTYÖ

31 artikla. *Julkishallinnon uudistaminen.* Osapuolet sopivat tekevänsä koulutukseen ja valmiuksien kehittämiseen keskittävää yhteistyötä, jonka tavoitteena on luoda Afganistaniin ammattitaitoinen, kansallisella ja alueellisella tasolla riippumaton ja tehokas virkamieskunta.

32 artikla. *Julkinen varainhoito.* Artiklassa osapuolet sitoutuvat tehostamaan yhteistyötään asioissa, jotka koskevat julkista varainhoitoa Afganistanissa. Yhteistyössä keskitytään erityisesti talousarvion toteuttamiseen, rahoitusvirtojen avoimuuteen, valvontaan ja sääntöjenvastaisuuksiin puuttuviin mekanismeihin.

33 artikla. *Hyvä hallintotapa verotuksen alalla.* Artiklassa osapuolet tunnustavat verotusalan hyvän hallintotavan periaatteet ja aikovat noudattaa niitä. Lisäksi ne pyrkivät tekemään yhteistyötä tehostaakseen veronkantoa Afganistanissa.

34 artikla. *Rahoituspalvelut.* Osapuolet sopivat tiivistävänsä yhteistyötä parantaakseen kirjanpito-, valvonta- ja sääntelyjärjestelmiä pankki- ja vakuutusosalalla sekä muilla rahoitusalan osa-alueilla. Lisäksi ne tekevät yhteistyötä kehittääkseen Afganistanin oikeudellista ja sääntelykehystä, infrastruktuuria ja henkilöresursseja sekä ottaakseen käyttöön hallinto- ja ohjausjärjestelmän ja kansainväliset tilinpäätösstandardit Afganistanin pääomamarkkinoilla.

35 artikla. *Tilastointi.* Artiklassa osapuolet sopivat luovansa ja kehittävänsä tilastollisia valmiuksia. Yhteistyössä keskitytään tietämyksen vaihtoon, hyvien käytänteiden edistämiseen ja laadun parantamiseen.

36 artikla. *Katastrofiriskien hallinta.* Osapuolet sopivat tehostavansa yhteistyötään katastrofiriskien hallinnan alalla. Alan yhteistyössä voidaan keskittyä katastrofiriskien vähentämiseen, tietojen hallintaan, katastrofiriskien arviointiin ja seurantaan ja niihin reagointiin sekä riskinhallintavalmiuksien kehittämisen tukemiseen.

37 artikla. *Luonnonvarat.* Osapuolet sopivat parantavansa yhteistyötä ja valmiuksien kehittämistä luonnonvarojen hyödyntämiseen, kehittämiseen, jalostamiseen ja markkinoille saattamiseen liittyen kestävästä kehityksestä tavoitellen. Osapuolet pyrkivät edistämään kauppaa ja tekevät yhteistyötä, jonka tarkoituksena on edistää ulkomaisia suoria investointeja erityisesti kai-

vostoiminnan alalla. Luonnonvarojen kauppaan liittyviä asioita voidaan käsitellä sekakomitean kokouksissa.

38 artikla. *Opetus, tutkimus, nuoriso ja ammatillinen koulutus.* Artiklassa osapuolet sopivat edistävänsä yhteistyötä opetuksen, tutkimuksen, nuorisoasioiden ja ammatillisen koulutuksen alalla. Lisäksi edistetään toimintaa, joilla luodaan yhteyksiä korkeakoulujen välille, edistetään tiedon ja osaamisen vaihtoa sekä tuotetaan opetuksen ja oppimisen valmiuksien ja laadun kehittämistä. Osapuolet myös edistävät akateemista yhteistyötä ja liikkuvuutta sekä tukevat nuorisjärjestöjen välistä yhteistyötä.

39 artikla. *Energia.* Osapuolet pyrkivät lisäämään energia-alan yhteistyötä, jotta voidaan parantaa energian tuotantoa, tarjontaa ja käyttöä Afganistanissa. Lisäksi osapuolet tunnustavat, että sääntöihin perustuva toimintaympäristö tukee energia-alan kohdistuvia suoria ulkomaisia investointeja.

40 artikla. *Liikenne.* Artiklassa osapuolet sopivat tekevänsä aktiivista yhteistyötä tärkeillä liikennemuotojen aloilla ja erityisesti ilmailun ja intermodaalisten yhteyksien osalta, tavoitteena muun muassa helpottaa tavaroiden ja matkustajien liikkuvuutta, kouluttaa henkilöstöä ja lisätä investointimahdollisuuksia.

41 artikla. *Työllisyys ja sosiaalinen kehitys.* Osapuolet sopivat, että työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen alalla yhteistyömuotoihin voi sisältyä muun muassa erityisohjelmia ja -hankkeita, vuoropuhelua sekä kahden- tai monenvälistä yhteistyötä.

42 artikla. *Maatalous, maaseudun kehittäminen, karjankasvatus ja keinokastelu.* Artiklassa osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kehittääkseen Afganistanin valmiuksia maatalouden, kotieläintalouden ja maaseudun elinkeinojen alalla. Yhteistyöhön sisältyvät muun muassa maatalouspolitiikka ja tuottavuus, maatalousyritystoiminnan ja maataloustuotteiden kaupan helpottaminen, eläinten ja karjan hyvinvointi, maaseudun kehittäminen, kestävä maatalouden kehittäminen sekä maatalous- ja eläinlääkintäalan koulutus.

43 artikla. *Ympäristö ja ilmastonmuutos.* Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä, jonka tavoitteena on avustaa Afganistania saavuttamaan ympäristönsuojelun korkea taso ja edistää luonnonvarojen ja biodiversiteetin kestävää säilyttämistä ja hallintaa. Osapuolet myös pyrkivät edistämään monenvälisten ympäristö- ja ilmastonmuutosalan sopimusten ratifiointia, täytäntöönpanoa ja noudattamista.

44 artikla. *Kansanterveys.* Osapuolet sopivat, että niiden yhteistyö kohdistuu terveydenhuoltoalan uudistukseen ja vakavien sairauksien ehkäisyyn ja valvontaan, muun muassa edistämällä kansainvälisten terveysalan sopimusten täytäntöönpanoa.

45 artikla. *Kulttuuri.* Osapuolet sopivat edistävänsä kulttuurialan yhteistyötä ja kulttuurivaihtoa tukemalla asiaan liittyviä kansalaisyhteiskunnan toimia. Lisäksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla pyrkiäkseen yhteisiin tavoitteisiin, joita ovat esimerkiksi kulttuurien monimuotoisuuden edistäminen ja kulttuuriperinnön suojelu.

46 artikla. *Tietoyhteiskunta.* Osapuolet vaihtavat näkemyksiä tieto- ja viestintätekniikan alan politiikkatoimistaan edistääkseen taloudellista kehitystä ja harkitsevat tarpeen mukaan, miten voitaisiin parhaiten tehdä yhteistyötä tällä alalla.

47 artikla. *Audiovisuaali- ja mediapolitiikka.* Osapuolet edistävät, tukevat ja helpottavat asi-aankuuluvien hallintoelintensä ja toimijoidensa välistä yhteistyötä ja aloittavat säännöllisen vuoropuhelun audiovisuaali- ja mediapolitiikan alalla.

VII OSASTO: ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

48 artikla. *Alueellinen yhteistyö.* Artiklassa osapuolet tunnustavat, että alueellisen yhteistyön aloitteet ovat tarpeen, jotta voidaan palauttaa Afganistanin asema Keski-Aasian, Etelä-Aasian ja Lähi-idän välisenä maayhteytenä ja vauhdittaa talouskasvua sekä edistää alueen poliittista vakautta. Tätä varten tuetaan Afganistanin hallituksen ja erityisesti ulkoasiainministeriön valmiuksia ottaa merkittävämpi rooli eri alueellisissa järjestöissä, prosesseissa ja foorumeilla.

VIII OSASTO: INSTITUTIONAALINEN KEHYS

49 artikla. *Sekakomitea.* Artiklassa sovitaan sekakomitean perustamisesta, kokoontumisesta ja tehtävistä. Korkean tason edustajista koostuva sekakomitea varmistaa sopimuksen täytäntöönpanon ja ratkaisee sen soveltamista koskevat erimielisyydet. Sekakomitea voi perustaa erityiskomiteoita tai työryhmiä.

IX OSASTO: LOPPUMÄÄRÄYKSET

50 artikla. *Yhteistyöresurssit.* Unioni antaa Afganistanille teknistä apua ja rahoitustukea sopimuksessa määrätyn yhteistyön täytäntöön panemiseksi ja Afganistan antaa käyttöön tarvittavat resurssit sen varmistamiseksi, että sovitut tavoitteet saavutetaan.

51 artikla. *Yhteistyö petosten torjunnassa.* Osapuolet antavat rahoitustukea ja tekevät yhteistyötä taloudellisten etujensa suojaamiseksi. Ne toteuttavat toimenpiteitä taloudellisten etujen vastaisten petosten, korruption ja muun laittoman toiminnan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Afganistanin viranomaiset tarkastavat säännöllisesti, että unionin varoin rahoitetut toimet on pantu täytäntöön asianmukaisesti, ja toimittavat Euroopan komissiolle tietoon tulleet unionin varojen täytäntöönpanoon liittyvät epäilyt tai väärinkäytökset sekä huolehtivat tutkinta- ja syytetoimista. Euroopan petostentorjuntavirastolle voidaan antaa lupa suorittaa tarkastuksia Afganistanissa ja se voi sopia Afganistanin toimivaltaisten viranomaisten kanssa petostentorjuntaa koskevan yhteistyön lisäämisestä.

52 artikla. Sopimuksen tuleva kehitys. Kumpi tahansa osapuoli voi tehdä ehdotuksia sopimuksen mukaisesti tehtävän yhteistyön laajentamiseksi.

53 artikla. *Muut sopimukset.* Sopimus ei rajoita unionin jäsenvaltioiden toimivaltaa tehdä kahdenvälistä yhteistyötä tai sopimuksia Afganistanin kanssa, kunhan ne eivät rajoita Euroopan unionista tehdyn sopimuksen tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kanalta merkityksellisten määräysten soveltamista.

54 artikla. *Velvoitteiden täyttäminen.* Kumpi tahansa osapuoli voi saattaa sekakomitean käsiteltäväksi kaikki sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat erimielisyydet. Toimenpiteistä ilmoitetaan välittömästi toiselle osapuolelle.

55 artikla. *Tehtävien suorittamisen tukeminen.* Artiklassa osapuolet sopivat järjestävänsä yhteistyön täytäntöönpanoon osallistuville virkamiehille ja asiantuntijoille tehtävien hoitamista varten tarvittavat apuvälineet.

56 artikla. *Turvallisuusedut ja tietojen luovuttaminen.* Sopimuksen määräykset eivät rajoita yleisön mahdollisuutta saada tutustua virallisiin asiakirjoihin eivätkä edellytä kummankaan osapuolen antavan keskeisten turvallisuusetujensa vastaisia tietoja.

57 artikla. *Osapuolten määritelmä.* Artiklassa määritellään sopimuksen osapuolet.

58 artikla. *Alueellinen soveltaminen.* Artiklassa määritellään alue, jota sopimus koskee.

59 artikla. *Voimaantulo, väliaikainen soveltaminen, kesto ja irtisanominen.* Artiklassa sovitetaan sopimuksen voimaantulosta ja määrätään sopimuksen kestosta, jatkumisesta ja irtisanomisesta. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tätä varten tarvittavien oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen. Lisäksi artiklassa määrätään sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta. Väliaikainen soveltaminen alkaa sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona EU ja Afganistan ovat vastaanottaneet toistensa ilmoitukset sisäisten menettelyjen päätökseen saattamisesta. EU:n tulee lisäksi yksilöidä sopimuksen väliaikaisesti sovellettavat osat. Sopimus on aluksi voimassa kymmenen vuotta. Sen voimassaolo jatkuu automaattisesti viideksi vuodeksi kerrallaan, jollei kumpikaan osapuoli ilmoita kirjallisesti aikomuksestaan olla jatkamatta sopimuksen voimassaoloa. Sopimukseen mahdollisesti tehtäviä muutoksista sovitaan osapuolten kesken. Kumpikin osapuoli voi irtisanoa sopimuksen ilmoittamalla asiasta kirjallisesti toiselle osapuolelle. Artiklan mukaiset ilmoitukset toimitetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ja Afganistanin ulkoasiainministeriölle.

60 artikla. *Todistusvoimaiset tekstit.* Artiklassa määrätään todistusvoimaisista teksteistä.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälä sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatettaisiin voimaan lailla ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Pykälässä säädettäisiin, että sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Pykälässä säädettäisiin, että lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 Voimaantulo

Sopimus tulee sen 59 artiklan mukaan voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen voimaantuloa edellyttävien sisäisten oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

Unioni soveltaa sopimusta sen 59 artiklan 2 ja 3 kohdan sekä sopimuksen allekirjoittamista unionin puolesta ja väliaikaista soveltamista koskevan neuvoston päätöksen (EU 2017/434) 3 artiklan nojalla väliaikaisesti niiden määräysten osalta, jotka kuuluvat unionin toimivaltaan. Päätöksen mukaan väliaikaisesti sovelletaan sopimuksen yleisiä periaatteita (2 artikla) poliittista vuoropuhelua (3 artikla), ihmisoikeuksia (4 artikla), sukupuolten tasa-arvoa (5 artikla) ja muuttoliikettä koskevaa yhteistyötä (28 artikla) koskevia artikloja sekä sopimuksen osastoja, jotka koskevat kehitysyhteistyötä (III osasto), kauppaan ja investointeihin liittyvää yhteistyötä

(IV osasto) ja alueellista yhteistyötä (VII osasto). Sopimuksen institutionaalista kehystä sekä sopimuksen loppumääräyksiä koskevat osastot (VII ja IX) tulevat väliaikaisesti sovellettaviksi siinä määrin kuin on tarpeen väliaikaisen soveltamisen turvaamiseksi.

Sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Tällaisia määräyksiä sisältyy muun muassa sopimuksen opetusta, tutkimusta, nuorisoa ja ammatillista koulutusta koskevaan artiklaan (38 artikla) sekä liikennettä ja työllisyyttä ja sosiaalista kehitystä koskeviin artikloihin (40 ja 41 artikla). Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan, esitykseen liittyvän voimaansaattamislain voimaantulolle Ahvenanmaan maakunnassa on siten tarpeen saada itsehallintolain 59 § 1 momentin mukaisesti Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntä.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden välinen toimivallanjako

EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin kanssa tehtävä kumppanuutta ja kehitystä koskeva yhteistyösopimus on luonteeltaan niin sanottu sekasopimus. Sopimuksen määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan ja osittain unionin yksinomaiseen toimivaltaan tai unionin ja sen jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. Lisäksi tietyillä sopimuksen aloilla unioni toteuttaa toimia jäsenvaltioiden toimien tukemiseksi. Eduskunta hyväksyy tällaisen sopimuksen vakiintuneen käytännön mukaan vain niiltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan (esim. PeVL 6/2001 vp, PeVL 31/2001, PeVL 16/2004 vp, PeVL 24/2004 vp).

Toimivallan jako käsiteltävänä olevassa sopimuksessa ei ole yksiselitteinen. Toimivallan jaon arviointia hankaloittaa se, että kyse on EU:n ja sen jäsenvaltioiden kolmannen valtion kanssa tekemästä sopimuksesta, jonka sopimusvelvoitteet ovat yhteistyövelvoitteita, jotka kohdistuvat sekä EU:hun että sen jäsenvaltioihin. Toimivallan jakoa ei ole myöskään osoitettu sopimuksen määräyksissä. Väliaikaista soveltamista koskevassa päätöksessä on päätetty soveltaa tiettyjä artikloja unionin ja Afganistanin välillä väliaikaisesti vain siltä osin kuin ne kattavat unionin toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä, mukaan lukien ne, jotka kuuluvat unionin toimivaltaan määritellä ja toteuttaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja jättää tietyt määräykset väliaikaisen soveltamisen ulkopuolelle. Väliaikainen soveltaminen unionin ja Afganistanin välillä on mahdollista vain niiden määräysten osalta, jotka kuuluvat unionin yksinomaiseen tai jaetun toimivallan piiriin siltä osin kuin EU käyttää toimivaltaa. Lisäksi unioni voi soveltaa väliaikaisesti yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevia määräyksiä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 37 artiklan nojalla.

Jäsenvaltioiden toimivaltaan ja lainsäädännön alaan on katsottava kuuluvaksi muun muassa sopimuksen 1 artikla, jossa määrätään ihmisoikeuksista ja demokratian periaatteista sopimuksen perustana. Lisäksi tällaisia määräyksiä ovat terrorismin torjuntaa, pien- ja kevytaseita sekä kansainvälisesti tärkeitä vakavia rikoksia koskevat määräykset. Myös joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämistä koskevan 9 artiklan määräykset kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan siltä osin, kun ei ole kyse unionin toimivaltaan kuuluvasta vientivalvontasäännöstöstä, johon viitataan 9 artiklan 5 kohdassa.

Lisäksi jäsenvaltioilla on katsottava olevan toimivaltaa väliaikaisen soveltamisen ulkopuolelle jätetyillä aloilla eli ainakin siltä osin, kun kyse on rahanpesun torjumisesta (27 artikla), konsu-

liviranomaisten antamasta suojelusta (29 artikla), verotusalan hyvästä hallintotavasta (33 artikla), tulliyhteistyöstä, siltä osin kuin kyse on turvallisuudesta ja teollis- ja tekijänoikeuksista (17 artikla) ja yhteistyöstä muiden kuin maantieteellisten merkintöjen osalta (23 artikla). Lisäksi voidaan katsoa, että jäsenvaltioilla on toimivaltaa ainakin maahanmuuttoa koskevan yhteistyön osalta (28 artikla) siltä osin, kun on kyse henkilöiden palauttamisesta ja takaisinotosta sekä jäsenvaltioiden velvollisuudesta antaa asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat tätä tarkoitusta varten, sekä esimerkiksi ja työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen (41 artikla) osalta, sekä sopimuksen ympäristöä ja ilmastomuutosta koskevan artiklan (43 artikla) alalla. Lisäksi jäsenvaltioilla on toimivaltaa toimialoilla, joilla unionilla on toimivalta tukea jäsenvaltioiden toimia eli koulutukseen ja nuorisoon liittyvällä (38 artikla), kulttuurin (45 artikla) alalla sekä kansanterveyden alalla, josta määrätään sopimuksen 44 artiklassa.

Lainsäädännön alaan kuuluvat sopimusmääräykset

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta määräyksestä on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp).

Sopimuksessa 2 artiklan 3 kohdassa todetaan, että demokratian periaatteiden ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen, sellaisina kuin ne vahvistetaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa keskeisissä kansainvälisissä sopimuksissa ovat olennainen osa sopimusta. Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 45/2000 vp; PeVL 31/2001 vp), etteivät sellaiset yleispiirteiset ja julistuksenomaiset määräykset, joissa sopimuspuolet vahvistavat sitoumuksensa kunnioittaa ihmisoikeuksia, vaikuta Suomen kansainvälisten velvoitteiden sisältöön tai laajuuteen ihmisoikeuksien alalla. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että tällaisilla määräyksillä on aikaisempaan verrattuna uudentyyppistä sitovaa merkitystä sopimukseen sisältyvän neuvottelu- ja sanktiomenettely vuoksi, ja tämän takia ihmisoikeusmääräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan (PeVL 31/2001 vp).

Perustuslakivaliokunnan viimeksi mainitussa lausunnossa käsittelemän sopimuksen neuvottelu- ja sanktiomenettelyä koskevassa artiklassa oli nimenomaisesti mainittu sopimuksen soveltamatta jättäminen viimeisenä keinona, jota voidaan käyttää tapauksessa, jossa toinen osapuoli on rikkonut sopimuksen olennaiseksi osaksi määriteltäviä ihmisoikeuksia sekä demokratian ja oikeusvaltion periaatetta koskevaa sopimusmääräystä. Nyt kyseessä olevan sopimuksen 54 artiklassa sovitaan, että osapuoli voi ryhtyä tällaisessa tapauksessa 'tarvittaviin toimenpiteisiin', joiksi on 54 artiklan 5 kohdassa määriteltäviä kansainvälisen oikeuden mukaisesti toteutettuja toimenpiteitä. Sopimuksen soveltamatta jättämistä pidetään artiklan mukaan viimeisenä keinona. Tämän vuoksi valtioneuvosto katsoo, että sopimuksen 54 artiklan määräysten soveltaminen voi johtaa tilanteeseen, jossa sopimuksen olennaiseksi osaksi määritellyllä 2 artiklan 3 kohdalla on perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (PeVL 31/2001 vp) tarkoittamaa uudentyyppistä sitovaa merkitystä ja tämän vuoksi sopimuksen ihmisoikeusmääräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

Myös joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämistä koskeva 9 artikla on määritelty sopimuksen olennaiseksi osaksi. Tämän sopimusmääräyksen rikkomisessa on kyse sopimuksen olennaisesta rikkomisesta, joka mahdollistaa sopimuksen 54 artiklan mukaisen menettelyn. Näin ollen määräyksellä voidaan arvioida olevan perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 31/2001 vp) tarkoitettua sitovaa merkitystä, minkä vuoksi sen olisi katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

Rahanpesua koskevan 27 artiklan osalta lainsäädännön alaan voidaan katsoa kuuluvan 2 kohta, jossa määrätään yhteistyöstä, jolla hyväksytään ja pannaan täytäntöön rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat riittävät normit. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä säädetään laissa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä. Kohta sisältää täten lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

4.2 Käsittelyjärjestys

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

eduskunta hyväksyisi kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä Brysselissä 18 päivänä helmikuuta 2017 tehdyn yhteistyösopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä tehdystä yhteistyösopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1§

Kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä Brysselissä 18 päivänä helmikuuta 2017 tehdyn yhteistyösopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2§

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3§

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Ulkoministeri Timo Soini

Sopimusteksti

EUROOPAN UNIONIN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ AFGANISTANIN ISLAMILAISEN TASAVALLAN YHTEISTYÖSOPIMUS KUMPPANUUDESTA JA KEHITYKSESTÄ

BELGIAN KUNINGASKUNTA,
BULGARIAN TASAVALTA,
TŠEKKIN TASAVALTA,
TANSKAN KUNINGASKUNTA,
SAKSAN LIITTOTASAVALTA,
VIRON TASAVALTA,
IRLANTI,
HELLEENIEN TASAVALTA,
ESPANJAN KUNINGASKUNTA,
RANSKAN TASAVALTA,
KROATIAN TASAVALTA,
ITALIAN TASAVALTA,
KYPROKSEN TASAVALTA,
LATVIAN TASAVALTA,
LIETTUAN TASAVALTA,
LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,
UNKARI,
MALTAN TASAVALTA,
ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,
ITÄVALLAN TASAVALTA,
PUOLAN TASAVALTA,
PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

jotka ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen sopimuspuolia, jäljempänä 'jäsenvaltiot', ja

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni' tai 'EU',

sekä

AFGANISTANIN ISLAMILAINEN TASAVALTA, jäljempänä 'Afganistan',

jäljempänä yhdessä 'osapuolet', jotka

VAHVISTAVAT sitoutumisensa Afganistanin suvereniteettiin, itsenäisyyteen ja alueelliseen koskemattomuuteen;

VAHVISTAVAT sitoutumisensa kansainvälisen oikeuden yleisiin periaatteisiin, Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan, kansainvälisten yleissopimusten ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien päämääriin ja periaatteisiin;

TUNNUSTAVAT osapuolia yhdistävät historialliset, poliittiset ja taloudelliset siteet;

VAHVISTAVAT toiveensa lisätä yhteistyötään yhteisten arvojen pohjalta yhteiseksi eduksi;

OTTAVAT HUOMIOON yhteiset poliittiset tavoitteet, arvot ja sitoumukset, joihin osapuolet sitoutuvat, kuten demokratian periaatteiden, oikeusvaltioperiaatteen, ihmisoikeuksien ja hyvän hallintotavan kunnioittamisen;

TOTEAVAT, että nämä periaatteet ovat olennainen osa pitkän aikavälin kehitystä;

TUNNUSTAVAT, että Afganistanin kansa on legitiimien ja demokraattisten hallintoelintensä välityksellä sekä Afganistanin perustuslain mukaisesti oikeutettu määrittämään ja ohjaamaan Afganistanin vakauttamis-, kehitys- ja demokratiaprosesseja;

KATSOVAT, että unioni on sitoutunut tukemaan Afganistanin pyrkimyksiä maksimoida kehityksensä tulevana muutoksen vuosikymmenenä;

KOROSTAVAT Bonnissa joulukuussa 2011, Tokiossa heinäkuussa 2012 ja Lontoossa joulukuussa 2014 järjestetyissä Afganistania käsitelleissä kansainvälisissä konferensseissa antamiin keskinäisiin sitoumuksiin;

VAHVISTAVAT Afganistanin sitoumuksen jatkaa hallinnon kehittämistä ja unionin sitoumuksen toimia kestävästi Afganistanin hyväksi;

KATSOVAT, että osapuolet pitävät erityisen tärkeänä suhteensa kokonaisvaltaisuutta, jota ne aikovat edistää tämän sopimuksen välityksellä;

VAHVISTAVAT halunsa lisätä kansojensa taloudellista ja sosiaalista edistymistä ja vakiinnuttaa, syventää ja monipuolistaa suhteitaan yhteistä etua koskevilla aloilla;

TUNNUSTAVAT, että Afganistanin perustuslain mukaisesti naisten vaikutusvalta ja heidän täysimääräinen osallistumisensa yhdenvertaisuuden pohjalta kaikkiin yhteiskunnan aloihin, kuten osallistuminen päätöksentekoon kaikilla poliittisen prosessin tasoilla, ovat perustavanlaatuisessa asemassa yhdenvertaisuuden ja rauhan saavuttamiseksi;

TUNNUSTAVAT kehitysmaiden, erityisesti alhaisen tulotason maiden, konfliktista toipuvien maiden ja sisämaavaltioiden kanssa tehtävän kehitysyhteistyön merkityksen niiden kestäväen talouskasvun ja kestäväen kehityksen kannalta, kansainvälisesti sovittujen kehitystavoitteiden, kuten YK:n vuosituhattavoitteiden ajallaan ja täysimääräisesti saavuttamisen kannalta ja kaikkien Afganistanin tämän jälkeen hyväksymien kehityksen vertailuarvojen kannalta sekä Afganistanin paremman alueellisen yhdentymisen kannalta;

TUNNUSTAVAT, että on toteutettava vaikuttavia toimenpiteitä lahjomattomuuden ja vastuuvelvollisuuden edistämiseksi, julkisten varojen asianmukaisen käytön varmistamiseksi ja korruption torjumiseksi;

TUNNUSTAVAT, että osapuolten välisellä laajennetulla yhteistyöllä olisi tuettava Afganistanin kykyä parantaa hallintonsa ja hallintotapansa laatua sekä julkisen varainhoidon avoimuutta ja tehokkuutta;

VAHVISTAVAT asianomaisilla alueellisilla ja monenvälisillä foorumeilla toteutettavan koordinaation merkityksen, erityisesti maailmanlaajuisia haasteita ja alueellista taloudellista yhteistyötä koskevien osapuolten lähestymistapojen osalta;

TUNNUSTAVAT, että terrorismi on uhka niiden kansoille ja niiden yhteiselle turvallisuudelle, ja ilmaisevat täyden sitoutumisensa terrorismin torjumiseen sen kaikissa muodoissa ja vaikuttavan kansainvälisen yhteistyön ja välineiden luomiseen terrorismin kaikkien muotojen poistamiseksi kansainvälisen oikeuden, mukaan lukien ihmisoikeuslainsäädännön ja humanitaarisen oikeuden, mukaisesti;

VAHVISTAVAT yhteisen sitoumuksensa torjua järjestäytynyttä rikollisuutta, kuten ihmiskauppaa, ihmisten salakuljetusta ja huumekauppaa, myös alueellisten ja kansainvälisten mekanismien välityksellä;

TUNNUSTAVAT laittomien huumausaineiden terveydelle ja turvallisuudelle aiheuttaman uhan ja yhtenäisen alueellisen ja kansainvälisen yhteistyön tarpeen huumausaineiden viljelyn, tuotannon, välityksen, laittoman kaupan, käytön ja kysynnän sekä huumeiden lähtöaineiden laittoman välityksen torjumiseksi, ja tunnustavat tässä yhteydessä unikonkasvattajien vaihtoehtoisten elinkeinojen merkityksen;

TUNNUSTAVAT tarpeen noudattaa kansainvälisiä aseistariisunta- ja asesulkusitoumuksia;

KATSOVAT, että Kansainvälinen rikostuomioistuin, jonka tavoitteena on tehokkaat syyte-toimet kansainvälisen yhteisön vakavimmiksi katsomien rikosten osalta, edistää merkittävällä tavalla rauhaa ja kansainvälistä oikeutta;

TUNNUSTAVAT, että kaupalla ja suorilla ulkomaisilla investoinneilla on merkittävä osa Afganistanin kehityksessä ja että osapuolet pitävät erityisen tärkeinä muun muassa Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimukseen sisältyviä kansainvälistä kauppaa koskevia periaatteita ja sääntöjä;

ILMAISEVAT täyden sitoutumisensa kestävän kehityksen edistämiseen sen kaikilla osa-alueilla, joihin kuuluvat muun muassa ympäristönsuojelu, ilmastonmuutoksen torjumiseksi tehtävä vaikuttava yhteistyö sekä kansainvälisesti hyväksyttyjen työnormien tehokas edistäminen ja täytäntöönpano;

KOROSTAVAT muuttoliikettä koskevan yhteistyön tärkeyttä;

TUNNUSTAVAT, että pakolaisten ja maan sisäisesti siirtymään joutuneiden tilanteeseen ja perusoikeuksiin, kuten heidän turvalliseen, järjestäytyneeseen ja vapaaehtoiseen paluuseensa koteihinsa on kiinnitettävä erityistä huomiota;

PANEVAT MERKILLE, että jos osapuolet päättäisivät tämän sopimuksen puitteissa tehdä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alalla erityisiä sopimuksia, jotka unioni tekisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla, tällaisten tulevaisuudessa tehtävien sopimusten määräykset eivät sitoisi Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja/tai Irlantia, jollei unioni samanaikaisesti Yhdistyneen kuningaskunnan ja/tai Irlannin kanssa ilmoitaisi niiden aiempien kahdenvälisen suhteiden osalta Afganistanille, että nämä sopimukset ovat tulleet Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja/tai Irlantia sitoviksi osana unionia Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyn pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Vastaavasti mikään näitä seuraavista EU:n sisäisistä toimenpiteistä, jotka hyväksyttäisiin edellä mainitun V osaston nojalla tämän sopimuksen panemiseksi täytäntöön, ei sitoisi Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja/tai Irlantia, elleivät nämä olisi ilmoittaneet haluavansa osallistua näihin toimenpiteisiin tai hyväksyä niitä pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Osapuolet panevat merkille myös sen, että tällaiset tulevat sopimukset tai näitä seuraavat EU:n sisäiset toimenpiteet kuuluisivat mainittuihin perussopimuksiin liitetyn, Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan N:o 22 soveltamisalaan,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSASTO

LUONNE JA SOVELTAMISALA

1 artikla

Soveltamisala ja tavoitteet

1. Perustetaan osapuolten välinen kumppanuus niiden toimivaltuuksien puitteissa, niiden säännösten, menettelyjen ja resurssien mukaisesti ja noudattaen kaikilta osin kansainvälisiä sääntöjä ja normeja.
2. Tämän kumppanuuden tavoitteena on lujittaa vuoropuhelua ja yhteistyötä, jotta voidaan
 - a) tukea Afganistanin ja alueen rauhaa ja turvallisuutta;
 - b) edistää kestäväää kehitystä, vakaata ja demokraattista poliittista toimintaympäristöä ja Afganistanin yhdentymistä maailmantalouteen;
 - c) luoda säännöllinen poliittisia kysymyksiä käsittelevä vuoropuhelu, myös ihmisoikeuksien edistämisestä, sukupuolten tasa-arvosta ja kansalaisyhteiskunnan osallistumisesta;
 - d) edistää kehitysyhteistyötä köyhyyden poistamista ja avun tuloksellisuutta koskevan osapuolten yhteisen sitoumuksen yhteydessä;
 - e) kehittää osapuolten välistä kauppaa ja niiden välisiä investointeja yhteiseksi eduksi, tavoitteena tehdä yhteistyötä kaikilla taloudellisilla, kauppaan ja investointeihin liittyvillä yhteistä etua koskevilla aloilla kestävien kauppa- ja investointivirtojen edistämiseksi ja kaupan ja investointien esteiden ennaltaehkäisemiseksi ja poistamiseksi johdonmukaisella ja täydentävällä tavalla suhteessa meneillään oleviin ja tuleviin alueellisiin aloitteisiin;
 - f) parantaa osapuolten välistä maailmanlaajuisiin haasteisiin liittyvää koordinaatiota, erityisesti edistämällä monenvälisiä ratkaisuja; ja
 - g) edistää vuoropuhelua ja yhteistyötä useilla yhteistä etua koskevilla aloilla, kuten julkishallinnon ja julkisen varainhoidon uudenaikaistaminen, oikeus- ja sisäasiat, ympäristö ja ilmastomuutos, luonnonvarat ja raaka-aineet, turvallisuusalan uudistus, koulutus, energia, liikenne, maatalous ja maaseudun kehittäminen, rahoituspalvelut, verotus, tulliasiat, työllisyys ja sosiaalinen kehitys, terveys ja turvallisuus, tilastointi, alueellinen yhteistyö, kulttuuri, tietotekniikka ja audiovisuaali- / viestintäala.
3. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä erityistä huomiota valmiuksien parantamiseen, jotta voidaan tukea Afganistanin hallintoelinten kehittämistä ja varmistaa, että Afganistan voi hyötyä täysimääräisesti tämän sopimuksen mukaisen tiiviimmän yhteistyön tarjoamista mahdollisuuksista.
4. Osapuolet edistävät parlamenttien jäsenten, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja ammattihenkilöiden välisiä yhteyksiä tämän sopimuksen tavoitteiden edistämiseksi, erityisesti tuemalla parlamentaarisia ja muita demokraattisia instituutioita.

5. Osapuolet edistävät keskinäistä ymmärtämystä muun muassa erilaisten tahojen kuten ajatushautomoiden, akateemisten yhteisöjen, yritysten ja viestimien yhteistyöllä seminaarien, konferenssien ja nuoriso- ja muun toiminnan muodossa.

2 artikla

Yleiset periaatteet

1. Osapuolet vahvistavat yhteiset arvonsa sellaisina kuin ne sisältyvät Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaan.

2. Osapuolet tunnustavat, että Afganistanin kansa on legitiimien ja demokraattisten hallintoelintensä välityksellä sekä Afganistanin perustuslain mukaisesti oikeutettu määrittämään ja ohjaamaan Afganistanin vakauttamis-, kehitys- ja demokratiaprosesseja.

3. Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa sovellettavissa kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa määriteltyjen demokratian periaatteiden ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on osapuolten sisä- ja ulkopoliitiikan lähtökohta ja tämän sopimuksen olennainen osa.

4. Osapuolet vahvistavat sitoutuvansa tekemään edelleen yhteistyötä kansainvälisesti sovittujen kehitystavoitteiden, kuten vuosituhattavoitteiden, sellaisina kuin Afganistan on hyväksynyt ne, ja myöhemmin hyväksytyjen kehityksen vertailuarvojen saavuttamiseksi täysimääräisesti. Näin tehdessään ne tunnustavat Afganistanin vastuun taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja asiaa koskevia kehityspoliittikkoja koskevien suunnitelmiensa, myös kansallisten painopisteohjelmien valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Ne toistavat sitoumuksensa korkeaan ympäristönsuojelun tasoon, osallistavaan yhteiskuntaan ja sukupuolten tasa-arvoon tässä yhteydessä.

5. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa hyvän hallinnon periaatteisiin, joihin sisältyvät muun muassa parlamenttien ja oikeuslaitoksen riippumattomuus ja korruption torjunta kaikilla tasoilla.

6. Osapuolet sopivat, että tähän sopimukseen perustuva yhteistyö on niiden lakien, sääntöjen ja määräysten mukaista.

II OSASTO

POLIITTINEN YHTEISTYÖ

3 artikla

Poliittinen vuoropuhelu

Osapuolten välillä aloitetaan säännöllinen poliittinen vuoropuhelu, jota voidaan tarvittaessa käydä ministeritasolla. Sillä lujitetaan niiden välisiä suhteita, edistetään kumppanuuden kehittämistä ja lisätään keskinäistä ymmärtämystä ja solidaarisuutta. Osapuolet lujiittavat poliittista vuoropuheluaan tukeakseen yhteisiä etujaan, muun muassa kantojaan alueellisilla ja kansainvälisillä foorumeilla.

A. YHTEISTYÖ IHMISOIKEUKSIEN, SUKUPUOLTEN TASA-ARVON JA KANSALAISSYHTEISKUNNAN ALALLA

4 artikla

Ihmisoikeudet

1. Sopimuksen 1 artiklan 2 kohdan c alakohdan ja 2 artiklan 3 kohdan mukaisesti osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi tehokkaasti, tarvittaessa myös kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ratifioinnin ja täytäntöönpanon osalta. Niiden on tarkistettava tämän artiklan täytäntöönpano poliittisen vuoropuhelunsa kuluessa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuun yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa seuraavaa:

- a) tuetaan ihmisoikeuksia koskevien maakohtaisten toimintasuunnitelmien kehittämistä ja täytäntöönpanoa;
- b) edistetään ihmisoikeuksien kunnioittamista ja alan koulutusta;
- c) lujitetaan kansallisia ja alueellisia ihmisoikeuksiin liittyviä hallintoelimiä Afganistanissa;
- d) käynnistetään ihmisoikeuksia koskeva merkityksellinen ja laajapohjainen vuoropuhelu; ja
- e) tehostetaan yhteistyötä Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusjärjestöissä.

5 artikla

Sukupuolten tasa-arvo

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä tehostaakseen sukupuolten tasa-arvoon liittyviä politiikka-toimia ja ohjelmia ja institutionaalisten ja hallinnollisten valmiuksien kehittämistä sekä tukeakseen sellaisten strategioiden täytäntöönpanoa, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa, myös naisten oikeuksia ja vaikutusvaltaa, sen varmistamiseksi, että naisilla ja miehillä on tasapuoliset osallistumismahdollisuudet talouden, kulttuurin, politiikan ja yhteiskuntaelämän kaikilla aloilla. Yhteistyössä keskitytään erityisesti parantamaan naisten mahdollisuuksia saada käyttöönsä resurssit, joita he tarvitsevat perusoikeuksiensa hyödyntämiseksi täysimääräisesti, erityisesti koulutuksen alalla.

2. Osapuolet tukevat tarkoituksenmukaisen toimintakehyksen luomista, jonka avulla voidaan

- a) varmistaa, että sukupuolten tasa-arvoa koskevat kysymykset sisällytetään asianmukaisesti kaikkiin, erityisesti poliittista osallistumista, terveyttä ja lukutaitoa koskeviin kehittämisstrategioihin, -politiikkatoimiin ja -ohjelmiin; ja
- b) vaihtaa sukupuolten tasa-arvon edistämiseen liittyviä kokemuksia ja parhaita käytänteitä ja edistää naisten hyväksi tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamista.

6 artikla

Kansalaisyhteiskunta

1. Osapuolet tunnustavat järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan, erityisesti akateemisten yhteisöjen, roolin tämän sopimuksen mukaisessa vuoropuhelu- ja yhteistyöprosessissa ja sen mahdollisen panoksen tähän prosessiin ja sopivat edistävänsä kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävää vilkasta vuoropuhelua ja sen tosiasiallista osallistumista vuoropuhelu- ja yhteistyöprosessiin.

2. Osapuolet pyrkivät yhdessä edistämään kansalaisyhteiskunnan roolia, jotta

a) sitä voidaan kuulla kansallisessa päätöksenteossa demokratian periaatteiden ja perustuslain säännösten mukaisesti;

b) se voi saada tietoja kehitys- ja yhteistyöstrategioista ja alakohtaisista politiikoista sekä osallistua neuvotteluihin kehitysprosessin kaikissa eri vaiheissa erityisesti sitä koskevilla aloilla;

c) se voi saada keskeisillä aloilla avoimuuden ja vastuuvellisuuden periaatteiden mukaisesti rahoitustukea, jos kunkin osapuolen sisäiset säännöt sen sallivat, sekä valmiuksien kehittämiseen tarkoitettua tukea kriittisillä alueilla; ja

d) se voi osallistua yhteistyöohjelmien toteuttamiseen sitä koskevilla aloilla.

B. RAUHANRAKENTAMINEN

7 artikla

Rauhaa rakentavat politiikat sekä konfliktien ehkäiseminen ja ratkaiseminen

1. Osapuolet korostavat sitoutuvansa Afganistanin johtamiin ponnisteluihin kohti rauhaa ja sovintoa. Ne painottavat kaikkien afganistanilaisten yksimielisyyteen perustuvan osallistavan rauhanprosessin merkitystä, kuten heinäkuussa 2010 järjestetyssä Peace jirga -kokouksessa ja marraskuussa 2011 järjestetyssä perinteisessä Loya Jirga -kokouksessa ilmaistiin. Ne tunnustavat, että rauhanprosessin onnistumisen edellytyksenä on Afganistanin kansan ja hallintoelin-ten omavastuullisuus ja kansainvälisen yhteisön vahva tuki.

2. Osapuolet edistävät vuoropuhelua alueen maiden keskuudessa ja laajemmalla alueella, jotta ne voisivat osallistua täysimääräisesti rauhanprosessin tukemiseen ja helpottamiseen.

3. Osapuolet vahvistavat naisten merkittävän aseman konfliktien ratkaisemisessa ja rauhanrakentamisessa. Ne korostavat naisten täysimääräisen osallistumisen ja mukanaolon merkitystä kaikissa pyrkimyksissä ylläpitää ja edistää rauhaa ja turvallisuutta sekä tarvetta lisätä heidän osallistumistaan konfliktien ratkaisua koskevaan päätöksentekoon YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (2000) mukaisesti.

4. Tällä alalla toteutettavaan yhteiseen toimintaan kuuluu muun muassa pitkän aikavälin rauhanrakennuksen edistäminen Afganistanissa ja kansalaisyhteiskunnan aktiivisen roolin tukeminen hauraissa valtioissa toteutettavaa toimintaa koskevan uuden sopimuksen periaatteiden mukaisesti.

C. KANSAINVÄLISEN TURVALLISUUDEN TUKEMINEN

8 artikla

Yhteistyö Rooman perussäännön osalta

Osapuolet katsovat, että Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) tehokas toiminta edistää merkittävällä tavalla kansainvälistä rauhaa ja oikeutta. Ne vahvistavat, että koko kansainvälistä yhteisöä huolestuttavia vakavimpia rikoksia käsitellään ensin toteuttamalla toimenpiteitä kansallisella tasolla yhteistyössä Kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen yleismaailmallista liittymistä Rooman perussääntöön

a) toteuttamalla tapauksen mukaan toimia Rooman perussääntöön liittyvien asiakirjojen, kuten erityisesti Kansainvälisen rikostuomioistuimen erioikeuksia ja vapauksia koskevan sopimuksen ratifioimiseksi;

b) vaihtamalla Rooman perussäännön ratifiointin ja täytäntöönpanon edellyttämistä oikeudellisista muutoksista saatuja kokemuksia; ja

c) toteuttamalla toimia Rooman perussäännön loukkaamattomuuden turvaamiseksi.

9 artikla

Joukkotuhoaseiden leviämisen ja kemiallisten, biologisten sekä säteily- ja ydinriskien torjuminen

1. Osapuolet katsovat, että joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviäminen niin valtiollisille kuin valtioista riippumattomille toimijoille on yksi vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä.

2. Sen vuoksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla, jotta voidaan torjua joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämistä noudattamalla kaikilta osin monenvälisten aseistariisunta- ja asesulkusopimusten sekä muiden monenvälisesti neuvoteltujen sopimusten mukaisia velvoitteita ja kansainvälisiä velvoitteita ja paneamalla ne täytäntöön kansallisella tasolla. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämä määräys on olennainen osa sopimusta.

3. Osapuolet sopivat lisäksi tekevänsä yhteistyötä ja toteuttavansa toimenpiteitä tehostaakseen niihin kumpaankin sovellettavien aseistariisuntaa ja joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämistä koskevien kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa muun muassa jakamalla keskenään tietoja, asiantuntemusta ja kokemuksia.

4. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja toimivansa joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämiseksi toteuttamalla toimia tavoitteenaan allekirjoittaa ja ratifioida kaikki muut asian kannalta merkitykselliset kansainväliset asiakirjat tai tarvittaessa liittyä niihin sekä panna ne kokonaisuudessaan täytäntöön.

5. Osapuolet sopivat myös tekevänsä yhteistyötä tehokkaan kansallisen vientivalvonnan perustamiseksi joukkotuhoaseisiin liittyvien tavaroiden leviämisen estämiseksi ja niiden viennin ja kauttakuljetuksen valvomista varten; tässä yhteydessä on tarkoitus muun muassa valvoa joukkotuhoaseiden käyttöä kaksikäyttöteknologioihin ja määrätä vientivalvontamääräysten rikkomisesta tehokkaita pelotteita.

6. Osapuolet tunnustavat, että kemiallisilla, biologisilla, säteily- ja ydinriskeillä, jäljempänä 'CBRN-riskit', voi olla erittäin haitallisia vaikutuksia yhteiskuntaan. Ne myös tunnustavat, että riskit voivat johtua rikollisesta toiminnasta (joukkotuhoaseiden leviäminen, laiton kauppa), onnettomuuksista (teollisuus, liikenne, laboratoriot) tai luonnonuhkista (pandemiat). Sen

vuoksi ne sitoutuvat tekemään yhteistyötä, jotta voidaan vahvistaa institutionaalisia valmiuksia CBRN-riskien vähentämiseksi. Tämä voi sisältää oikeudellisia, sääntelyllisiä, täytäntöönpanoa koskevia, tieteellisiä ja valmiuskysymyksiä koskevia hankkeita ja yhteistyötä alueellisella tasolla.

7. Unioni pyrkii tarpeen mukaan tukemaan näitä pyrkimyksiä, joissa keskitytään valmiuksien kehittämiseen ja tekniseen apuun.

10 artikla

Pienaseet ja kevyet aseet sekä muut tavanomaiset aseet

1. Osapuolet tunnustavat, että pienaseiden ja kevyiden aseiden ja niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laitton tuotanto, siirto ja liikkuminen sekä niiden liiallinen keskittyminen, huono hallinnointi, riittämättömästi turvatut varastot ja valvoton leviäminen ovat edelleen vakava uhka rauhalle ja kansainväliselle turvallisuudelle.

2. Osapuolet sopivat noudattavansa voimassa olevista kansainvälisistä sopimuksista ja Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmista johtuvia velvoitteitaan pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laittoman kaupan torjumiseksi sekä muihin alan kansainvälisiin välineisiin, kuten pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevaan Yhdistyneiden kansakuntien toimintaohjelmaan, perustuvia sitoumuksiaan ja panevansa ne täysimääräisesti täytäntöön.

3. Osapuolet tunnustavat sisäisten valvontajärjestelmien merkityksen tavanomaisten aseiden siirrossa voimassa olevien kansainvälisten standardien mukaisesti. Osapuolet tunnustavat, että kyseisten valvontatoimien vastuullinen soveltaminen on tärkeää, sillä se edistää kansainvälistä ja alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta, vähentää inhimillistä kärsimystä ja estää tavanomaisten aseiden luvatonta välitystä.

4. Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä ja varmistamaan tavanomaisten aseiden kansainvälisen kaupan sääntelemistä ja sääntelyn parantamista sekä laittoman asekaupan ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevien toimien koordinoimista, täydentävyyden ja synergian. Ne sopivat tähän sitoumukseen liittyvän ja sitä vahvistavan säännöllisen poliittisen vuoropuhelun aloittamisesta.

11 artikla

Terrorismin torjunta

1. Osapuolet pyrkivät päättäväisesti torjumaan terrorismia sen kaikissa muodoissa, myös alueellisessa yhteydessä, noudattaen kaikilta osin oikeusvaltioperiaatetta ja kansainvälistä oikeutta ja työskentelemään yhdessä ääri-ideologioiden leviämisen ja erityisesti nuorten radikalisoitumisen estämiseksi. Ne sitoutuvat työskentelemään kansainvälisten kumppaniensa kanssa YK:n maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian panemiseksi kattavasti täytäntöön.

2. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä terrorismin torjuntaan liittyvissä asioissa ja vaihtamaan tietoja kaikista merkityksellisistä seikoista, tarpeen mukaan ja kansallisen ja kansainvälisen lainsäädännön mukaisesti. Terrorismin torjunta on tärkeä osa niiden yhteistyötä. Ne sopivat edistävänsä asiaan liittyvien kansainvälisten sopimusten ja yleissopimusten täytän-

töönpanoa. Tässä yhteydessä valmiuksien kehittäminen kattaa asiaankuuluvat rikosoikeuden alat.

III OSASTO

KEHITYSYHTEISTYÖ

12 artikla

Kehitysyhteistyö

1. Kehitysyhteistyön keskeisenä tavoitteena on saavuttaa vuosituhattavoitteet (ja myöhemmin hyväksytyt kehityksen vertailuarvot), köyhyyden poistaminen, kestävä kehitys ja yhdentymisen maailmantalouteen, ottaen erityisesti huomioon yhteiskunnan hädänalaisimmat ryhmät. Osapuolet tunnustavat, että niiden yhteistyö on keskeisen tärkeää Afganistanin kehityshaasteisiin vastaamiseksi ja että institutionaalisten rakenteiden kehittämisen olisi oltava siinä olennaisessa osassa.

2. Tässä yhteistyössä otetaan huomioon Afganistanin sosioekonomiset kehittämisstrategiat ja -ohjelmat, erityisesti sen kansallinen kehitysstrategia, ja muut toimenpiteet, joista sovittiin Afganistanin kehitystä käsitelleissä kansainvälisissä konferensseissa, vuonna 2010 annettu Lontoon julkilausuma, Kabulin prosessi, joulukuussa 2011 järjestetyn Bonnin konferenssin päätelmät, heinäkuussa 2012 Tokiossa annettu Afganistanin omavaraisuuteen tähtäävää kumppanuutta koskeva julkilausuma ja Tokiossa hyväksytty keskinäisen vastuuvollisuuden kehitys, ottaen täysimääräisesti huomioon Afganistanin hallituksen vuoden 2014 Lontoon konferenssissa esittämä talous- ja kehitysstrategia ”Realising Self-Reliance: Commitments to Reforms and Renewed Partnership”.

3. Osapuolet pyrkivät kehitysyhteistyön avulla muun muassa vahvistamaan Afganistanin hallintoelimiä ja luomaan edellytykset kestävälle kehitykselle ja pitkän aikavälin taloudelliselle kasvulle kansallisten painopisteohjelmien ja Afganistanin talous- ja kehitysstrategian ”Realising Self-Reliance: Commitments to Reforms and Renewed Partnership” mukaisesti. Nämä ovat tärkeimmät välineet tämän strategian sekä Afganistanin Bonnissa, Tokiossa ja Lontoossa antamien sitoumusten täytäntöönpanemiseksi. Unioni ottaa Afganistanin kanssa tekemänsä yhteistyön yhteydessä täysimääräisesti huomioon Tokiossa hyväksytyn keskinäisen vastuuvollisuuden kehityksen (tai sen mahdollisen seuraajan, josta on sovittu yhteisesti) ja avun suunnittelun yhteydessä sitoumukset, myös taloudelliset sitoumukset, ja kyseisessä kehityksessä määrätty yksityiskohtaiset järjestelyt.

4. Osapuolet vahvistavat tavoitteen saavuttaa vuosituhtaan kehitystavoitteet, sellaisina kuin Afganistan on ne hyväksynyt, ja myöhemmin hyväksytyt kehityksen vertailuarvot, ja vahvistavat uudelleen sitoutumisensa avun tuloksellisuudesta annettuun Pariisin julistukseen, Accran toimintasuunnitelmaan ja Busanin päätösasiakirjaan, erityisesti hauraissa valtioissa toteutettavaa toimintaa koskevan uuden sopimuksen osalta.

5. Osapuolet sopivat edistävänsä yhteistyötä omien säännöstensä, menettelyjensä ja resurssinsa mukaisesti, ja noudattaen kaikilta osin kansainvälisiä sääntöjä ja normeja. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että niiden välinen kehitysyhteistyö vastaa vaatimuksia, joita annetaan niiden yhteisessä, avun tehokkuutta koskevassa sitoumuksessa, sitä toteutetaan Afganistanin omavastuullisuutta kunnioittavalla tavalla, se mukautetaan kansallisiin painopisteisiin ja sillä edistetään konkreettisia ja kestäviä kehitystuloksia Afganistanin kansan ja pitkän aikavälin taloudellisen kestävyyskannalta, kuten on sovittu Afganistania käsitelleissä kansainvälisissä konfe-

rensseissa. Osapuolet sopivat kehitysavun rauhanrakentamispotentiaalin maksimoimisesta aina kun se on mahdollista hauraissa valtioissa toteutettavaa toimintaa koskevan uuden sopimuksen puitteissa.

6. Osapuolet sopivat sen vuoksi seuraavansa kehitysyhteistyönsä vaikutusta säännöllisesti 49 artiklan mukaisesti perustetun sekakomitean välityksellä, ja arvioivansa sen panosta vuosittain asetettujen, sellaisina kuin Afganistan on ne hyväksynyt, ja myöhemmin hyväksyttyjen kehityksen vertailuarvojen saavuttamiseksi.

7. Seuraavat aiheet otetaan järjestelmällisesti huomioon kaikilla kehitysyhteistyön aloilla: ihmisoikeudet, sukupuolikiusaukset, demokratia, hyvä hallintotapa, ympäristön kestävyys, ilmastomuutos, terveys, instituutioiden kehittäminen ja valmiuksien parantaminen, korruption vastaiset toimenpiteet, huumausaineiden torjunta ja avun tuloksellisuus.

8. Infrastruktuurin osalta osapuolet tarkastelevat kansainvälisten rahoituslaitosten myöntämien avustusten ja lainojen yhdistämisen kaltaisten mekanismien käyttöä ja muita riskinjakamistapoja, jotta voidaan houkuttaa lisäresursseja ja parantaa näin unionin tuen vaikutusta.

9. Osapuolet sopivat, että niiden taloudellinen yhteistyö on toteutettava siten, että suojellaan heikoimmassa asemassa olevien yhteiskunnan jäsenten, myös naisten ja lasten etuja, ja painopisteenä pidetään terveyskysymyksiä, koulutusta sekä maataloutta ja maaseudun kehittämistä.

10. Osapuolet sopivat, että kaupan olisi edistettävä kestävästä kehityksestä sen kaikilla osa-alueilla, ja että sen taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristövaikutukset olisi arvioitava. Ne sopivat kannustavansa yrityksiään noudattamaan tiukimpia vastuullisen liiketoiminnan normeja, jotka ovat kansainvälisesti sovittujen periaatteiden ja standardien, kuten OECD:n monikansallisille yrityksille antamien toimintaohjeiden sekä YK:n Global Compact -aloitteen mukaisia.

11. Osapuolet pyrkivät edistämään kansainvälisen työjärjestön (ILO) keskeisten työnormien tehokasta täytäntöönpanoa ja lujittavat yhteistyötään työllisyyden ja sosiaalisten kysymysten alalla, muun muassa ihmisarvoisen työn periaatteiden suhteen.

12. Osapuolet pyrkivät lisäksi edistämään politiikkaa, jolla pyritään varmistamaan elintarvikkeiden ja rehun saatavuus ympäristöystävällisellä ja kestäväällä tavalla.

13. Osapuolet sitoutuvat vaihtamaan näkemyksiä ja tekemään yhteistyötä kaikilla asiaan liittyvillä alueellisen ja kansainvälisen tason foorumeilla ja järjestöissä, kuten Yhdistyneiden kansakuntien ja sen erityisjärjestöjen ja organisaatioiden piirissä, jotta voitaisiin parantaa kehitysyhteistyön työnjakoa ja avun vaikuttavuutta kentällä.

14. Osapuolet sopivat myös edistävänsä tässä artiklassa mainittujen alojen yhteistyötä ajatushautomoiden, akateemisten yhteisöjen, valtioista riippumattomien järjestöjen, yritysten, kulttuurialan toimijoiden ja tiedotusvälineiden välillä järjestämällä seminaareja, konferensseja ja muuta asiaan liittyvää toimintaa.

IV OSASTO

KAUPPAAN JA INVESTOINTEIHIN LIITTYVÄ YHTEISTYÖ

13 artikla

Yhteistyö kaupan alalla

1. Osapuolet aloittavat kahdenvälistä ja monenvälistä kauppaa ja siihen liittyviä näkökohtia koskevan vuoropuhelun lujittaakseen kahdenvälisiä kauppasuhteitaan ja kehittääkseen monenvälistä kauppajärjestelmää, muun muassa tukemalla Afganistanin WTO-jäsenyyttä.
2. Osapuolet sitoutuvat kehittämään ja monipuolistamaan keskinäistä kauppaansa mahdollisimman pitkälle ja yhteisen edun mukaisesti. Ne sitoutuvat luomaan parannetut ja ennakoitavissa olevat markkinoillepääsyn edellytykset pyrkimällä poistamaan kaupan esteet, erityisesti tullien ulkopuoliset kaupan esteet ja rajoitukset, jotka eivät ole WTO:n sääntöjen mukaisia, sekä toteuttamalla toimenpiteitä avoimuuden lisäämiseksi, ottaen tässä yhteydessä huomioon sellaisten kansainvälisten järjestöjen tällä alalla tekemän työn, joissa osapuolet ovat jäseninä.
3. Osapuolet tunnustavat kaupan keskeisen merkityksen kehitykselle ja sen, että tullietuusjärjestelmät ovat osoittautuneet kehitysmaita hyödyttäviksi, ja pyrkivät sen vuoksi lisäämään niiden tehokasta täytäntöönpanoa koskevaa keskustelua ja yhteistyötä.
4. Osapuolet pitävät toisensa ajan tasalla kehityksestä, jota tapahtuu kaupan alalla sekä siihen liittyvillä politiikanaloilla, kuten maatalouden, elintarviketurvallisuuden, kuluttajansuojan ja ympäristön alalla. Ne tarkastelevat mahdollisuuksia lujittaa kauppa- ja investointisuhteitaan, tarvittaessa myös neuvottelemalla muista yhteisen edun mukaisista sopimuksista.
5. Osapuolten on hyödynnettävä täysimääräisesti kauppaa tukevaa kehitysapua sekä muita asiaan liittyviä ohjelmia, muun muassa valmiuksien kehittämiseen tarkoitettua teknistä apua, osapuolten kahdenvälisten kauppa- ja investointisuhteiden parantamiseksi.
6. Osapuolet tunnustavat alueellisen taloudellisen kehityksen edistämisen tärkeyden VII osaston mukaisesti.
7. Osapuolet neuvottelevat viipymättä 54 artiklan mukaisesti kaikista näkemyseroista, jotka koskevat tämän osaston määräysten soveltamista.

14 artikla

Suosituimmuuskohtelu

1. Osapuolet myöntävät kauppasuhteissaan toisilleen suosituimmuuskohtelun tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuonna 1994 tehdyn yleissopimuksen (GATT) määräysten mukaisesti.
2. Edellä 1 kohdassa määrättyä suosituimmuuskohtelua ei sovelleta etuuksiin, jotka jompikumpi osapuoli myöntää sellaisen sopimusten nojalla tehdyn järjestelyn perusteella, jolla perustetaan tulliliitto, vapaakauppa-alue tai vastaava suosituimmuusasemaan oikeutettu alue.

15 artikla

Terveys- ja kasvinsuojelukysymykset

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä elintarvikkeiden turvallisuuteen sekä terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyvissä kysymyksissä ihmisten, eläinten ja kasvien elämän ja terveyden suojelemiseksi omalla alueellaan.

2. Osapuolet keskustelevat ja vaihtavat tietoja toimenpiteistä, jotka on määritelty terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevassa WTO:n sopimuksessa, kansainvälisessä kasvinsuojeluyleis-sopimuksessa, Maailman eläintautijärjestössä ja Codex Alimentarius -komissiossa.
3. Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä terveys- ja kasvinsuojelukysymysten valmiuksien kehittämiseksi. Tämä yhteistyö on kunkin osapuolen tarpeisiin nähden tarkoituksenmukaista ja sen tavoitteena on kunkin osapuolen avustaminen toisen osapuolen oikeudellisten vaatimus-ten noudattamisessa.
4. Osapuolet aloittavat ajoissa terveys- ja kasvinsuojeluasioita koskevan vuoropuhelun, kum-man tahansa osapuolen pyynnöstä.
5. Osapuolet nimittävät yhteystahot tämän artiklan kannalta merkityksellisiä kysymyksiä kos-kevaa tietojenvaihtoa varten.

16 artikla

Kaupan tekniset esteet

Osapuolet edistävät kansainvälisten ja eurooppalaisten standardien soveltamista Afganistanis-sa perustana teknisille määräyksille ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyille. Osa-puolet tekevät yhteistyötä ja vaihtavat tietoja standardeista, teknisistä määräyksistä ja vaati-mustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, jotta voidaan varmistaa, että ne laaditaan ja hy-väksytään ja niitä sovelletaan avoimesti ja tehokkaasti ja että niillä ei luoda tarpeettomia estei-tä osapuolten kahdenväliseen kauppaan.

17 artikla

Tulliasiat

1. Osapuolet pyrkivät vahvistamaan tulliviranomaisten välistä yhteistyötä, jotta varmistetaan avoin kaupankäyntiympäristö ja helpotetaan kauppaa, lisätään toimitusketjun turvallisuutta, edistetään kuluttajien turvallisuutta, tyrehdytetään teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien ta-varoiden virta ja torjutaan salakuljetusta ja petoksia.
2. Tätä varten osapuolet etenkin vaihtavat asiantuntemusta ja selvittävät mahdollisuuksia yk-sinkertaistaa menettelyjä, lisätä avoimuutta ja kehittää yhteistyötä. Ne pyrkivät myös näkökan-tojen lähentämiseen ja yhteiseen toimintaan asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla.
3. Osapuolet tekevät tarvittaessa tulliyhteistyötä ja keskinäistä hallinnollista avunantoa koske-via pöytäkirjoja tässä sopimuksessa vahvistetussa institutionaalisessa kehityksessä, sanotun kui-tenkaan estämättä muita yhteistyömuotoja.
4. Osapuolet tekevät yhteistyötä, jonka tavoitteena on nykyaikaistaa Afganistanin tullihallinto asiaa koskevien kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti, jotta voidaan parantaa sen or-ganisatorista tehokkuutta ja sen hallintoelinten palveluntarjonnan vaikuttavuutta, ja varmistaa samalla julkisten resurssien avoin hallinnointi ja vastuuvollisuus. Valmiuksien kehittämi-nen on tärkeä osa tätä yhteistyötä.

18 artikla

Investoinnit

1. Osapuolet edistävät suoria ulkomaisia investointeja luomalla houkuttelevan ja vakaan investointiympäristön. Tätä varten ne voivat tarvittaessa aloittaa johdonmukaisen vuoropuhelun lisätäkseen ymmärtämystä ja investointikysymyksiin liittyvää yhteistyötä selvittämällä, millaisilla hallinnollisilla järjestelmillä investointivirtoja voitaisiin helpottaa, ja edistämällä vakaiden, avoimien ja kannustavien sääntöjen laatimista investoijia varten.

2. Unionista Afganistaniin tehtävien suorien ulkomaisten investointien lisäämisen osalta osapuolet korostavat yksityisen sektorin sitoutumisen merkitystä ja tunnustavat tässä yhteydessä tarpeen julkisen sektorin toimenpiteisiin ja kannustimiin, kuten luoton ja investointitakuiden saantiin.

19 artikla

Palvelut

Osapuolet aloittavat rakentavan vuoropuhelun, jonka tarkoituksena on erityisesti

- a) vaihtaa tietoja niiden sääntely-ympäristöistä;
- b) edistää markkinoillepääsyä vastavuoroisesti;
- c) edistää mahdollisuuksia pääoma- ja teknologialähteiden käyttöön; ja
- d) lisätä palvelukauppaa niiden välillä ja kolmansien maiden markkinoilla.

20 artikla

Pääomanliikkeet

Osapuolet pyrkivät helpottamaan pääoman liikkumista edistääkseen tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

21 artikla

Julkiset hankinnat

Osapuolet tekevät yhteistyötä, jonka tavoitteena on luoda tehokas ja nykyaikainen julkisten hankintojen järjestelmä Afganistaniin kansainvälisesti sovittujen avoimuutta ja hankintamenettelyjä sekä julkisten hankintojen kohtuullisen ja optimaalisen kustannustehokkuuden edistämistä koskevien periaatteiden mukaisesti.

22 artikla

Avoimuus

Osapuolet tunnustavat avoimuuden ja oikeusvarmuuden merkityksen kauppaan liittyvien säädöstensä ja määräystensä hallinnoinnissa. Tätä varten ne soveltavat tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuonna 1994 tehdyn yleissopimuksen X artiklaa ja palvelukaupan yleissopimuksen III artiklaa.

23 artikla

Teollis- ja tekijänoikeudet

1. Osapuolet sopivat suojaavansa teollis- ja tekijänoikeuksia, muun muassa maantieteellisiä merkintöjä, ja valvovansa niiden noudattamista, niiden asiaa koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisesti, joiden osapuolia ne ovat.
2. Osapuolet toimivat yhteistyössä teollis- ja tekijänoikeuksien, muun muassa maantieteellisten merkintöjen, kaikenlaisen väärinkäytön estämiseksi, ja tuotteiden luvattoman jäljentämisen ja väärentämisen torjumiseksi. Ne sopivat helpottavansa tätä tulliyhteistyön ja muiden tarkoituksenmukaisten hallinnollisen yhteistyön muotojen välityksellä, myös perustamalla ja lujittamalla organisaatioita tällaisten oikeuksien valvomiseksi ja suojaamiseksi ja tehostamalla yhteistyötä, joka koskee asianmukaisia keinoja toistensa maantieteellisten merkintöjen suojaamisen ja rekisteröinnin helpottamiseksi omilla alueillaan, ottaen huomioon kansainväliset säännöt, käytännöt ja kehityksen tällä alalla sekä kulloisetkin valmiudet.

V OSASTO

YHTEISTYÖ OIKEUS- JA SISÄASIOISSA

24 artikla

Oikeusvaltioperiaate, oikeudellinen yhteistyö ja poliisitoiminta

1. Osapuolet kiinnittävät oikeus- ja sisäasioiden alan yhteistyössä erityistä huomiota oikeusvaltioperiaatteen lujittamiseen ja hallintoelinten vahvistamiseen kaikilla tasoilla lainvalvonassa ja oikeudenkäytössä, myös vankeinhoitojärjestelmässä.
2. Yhteistyönsä yhteydessä osapuolet vaihtavat tietoa oikeusjärjestelmistä ja lainsäädännöstä. Ne kiinnittävät erityistä huomiota naisten ja muiden heikossa asemassa olevien väestöryhmien oikeuksiin ja näiden oikeuksien suojaamiseen ja toteutumiseen.
3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen Afganistanin poliisivoimien lisäauduistuksia. Afganistan toteuttaa toimia ottaakseen käyttöön siviilipoliisitoiminnan parhaat käytännöt. Unioni aikoo tukea edelleen oikeusalan ja Afganistanin kansallisten poliisivoimien kehittämistä, myös poliisivoimien rahoittamista vuosien 2014–2020 monivuotisen suuntaa-antavan ohjelman yhteydessä ja tukikelpoisia toimia koskevien OECD:n kehitysapukomitean määritelmien mukaisesti.
4. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä Afganistanin turvallisuusalan uudistamiseksi seuraavasti:
 - a) lujitetaan oikeuslaitosta ja oikeusala, muun muassa vankeinhoitojärjestelmää siten, että keskitytään erityisesti parantamaan oikeuslaitoksen riippumattomuutta;
 - b) tehostetaan Afganistanin siviilipoliisitoimintaa;
 - c) parannetaan alan oikeudellista ja institutionaalista kehystä; ja
 - d) kehitetään politiikkatoimien suunnittelun ja täytäntöönpanon valmiuksia Afganistanin oikeus- ja turvallisuusaloilla.

25 artikla

Yhteistyö järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunnassa

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikollisuuden ja korruption torjumiseksi. Yhteistyöllä pyritään erityisesti panemaan täytäntöön ja edistämään asiaan liittyviä kansainvälisiä normeja ja välineitä, joihin kuuluvat muun muassa kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen YK:n yleissopimus ja sen pöytäkirjat sekä korruption vastainen YK:n yleissopimus. Osapuolet kiinnittävät erityistä huomiota järjestäytyneen rikollisuuden yhteyksiin huumausaineiden, niiden lähtöaineiden, vaarallisten aineiden ja aseiden laittomaan kauppaan, ihmiskauppaan ja ihmisten salakuljetukseen. Ne vaihtavat tietoja kaikista rikollisen toiminnan torjunnan kannalta merkityksellisistä kysymyksistä.

26 artikla

Laittomien huumausaineiden torjunta

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että niiden lähestymistapa huumausainekysymyksiin on tasapainoinen, kattava ja yhtenäinen.
2. Huumausaineisiin liittyvillä toimintapolitiikoilla ja toimilla pyritään lujittamaan laittomien huumausaineiden torjuntaan liittyviä rakenteita, vähentämään laittomien huumausaineiden tarjontaa, kauppaa ja kysyntää ja puuttumaan huumausaineiden väärinkäytöstä aiheutuviin terveydellisiin ja sosiaalisiin seurauksiin. Osapuolet tekevät yhteistyötä ehkäistäkseen huumausaineiden laitonta valmistusta ja huumausaineiden kemiallisten lähtöaineiden laitonta välitystä.
3. Tämän yhteisen lähestymistavan mukaisesti osapuolet varmistavat, että laittomien huumausaineiden torjunta otetaan huomioon kaikilla asiaankuuluvilla yhteistyöaloilla, myös lainvalvonnassa, laillisten elinkeinojen edistämisessä, huumeiden kysynnän vähentämisessä sekä riskien ja haittojen vähentämisessä.
4. Osapuolten välinen yhteistyö muodostuu Afganistanille annettavasta teknisestä ja hallinnollisesta avusta 3 kohdassa tarkoitetuilla aloilla, mukaan lukien seuraavat:
 - a) säädösehdotusten laatiminen ja politiikkatoimien kehittäminen;
 - b) kansallisten hallintoelinten ja tiedotuskeskusten perustaminen;
 - c) huumausainekysymyksiä koskevien kansalaisyhteiskunnan toimien ja huumausaineiden kysynnän ja huumausaineista aiheutuvien haittojen vähentämiseen tähtäävien toimien, myös huumausaineiden väärinkäyttöön liittyvän hoidon ja kuntoutuksen tukeminen;
 - d) henkilöstön koulutus;
 - e) huumausaineisiin liittyvä tutkimus; ja
 - f) laittomien huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden valmistukseen käytettävien huumausaineiden lähtöaineiden laittoman kaupan ja välityksen estäminen.

Osapuolet voivat sopia sisällyttävänsä yhteistyöhön myös muita aloja.

5. Osapuolet tekevät yhteistyötä sellaisten kansainvälisten rikollisverkostojen hajottamiseksi, jotka osallistuvat laittomien huumausaineiden tuotantoon ja laittomaan kauppaan, muun muassa tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon, koulutuksen ja parhaiden käytäntöjen, myös erityisten tutkintatekniikoiden, jakamisen avulla osapuolten lainsäädännön mukaisesti. Erityisesti panostetaan sen ehkäisemiseen, että rikolliset soluttautuvat lailliseen talouteen.

6. Tätä lähestymistapaa olisi täydennettävä alueellisen tason yhteistyöllä huumausaineiden laittoman kaupan torjumiseksi, myös diplomaattisten yhteyksien välityksellä ja 48 artiklassa tarkoitettujen kaltaisilla alueellisilla foorumeilla, joihin osapuolet osallistuvat.

7. Osapuolet sopivat näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavista yhteistyötavoista. Toimien perustana ovat yhteisesti sovitut periaatteet, jotka perustuvat asiaa koskeviin kansainvälisiin yleissopimuksiin, kesäkuussa 1998 pidetyssä YK:n yleiskokouksen maailman huumausaineongelmaa käsitelleessä 20. erityisistunnossa hyväksyttyihin poliittiseen julistukseen ja huumausaineiden kysynnän vähentämisen suuntaa-antavia periaatteita koskevaan julistukseen, poliittiseen julistukseen kansainvälisestä yhteistyöstä maailman huumeongelman vastaisen yhtenäisen ja tasapainoisen strategian määrittelemiseksi ja asiaa koskevaan toimintasuunnitelmaan, joka hyväksyttiin maaliskuussa 2009 YK:n huumausainetoimikunnan 52. istunnon korkean tason osuudessa, ja Afganistanista peräisin olevien opiaattien laittoman kaupan torjumista koskevan Pariisin sopimuksen osapuolten kolmannen ministerikonferenssin julkilausumaan.

27 artikla

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeva yhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä estääkseen rahoitusjärjestelmiensä ja nimettyjen muiden kuin rahoitusalan yritysten ja ammattien käytön rikollisen toiminnan tuottoon liittyvään rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen.

2. Osapuolet sopivat edistävänsä teknistä ja hallinnollista apua, joilla tuetaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien säännösten laadintaa ja täytäntöönpanoa sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa käytettävien mekanismien tehokkuutta. Yhteistyön puitteissa vaihdetaan tarpeellisia tietoja osapuolten lainsäädännön mukaisesti sekä otetaan käyttöön sellaiset rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat kansainvälisesti hyväksytyt vaatimukset, jotka vastaavat unionin ja alalla toimivien kansainvälisten elinten, esimerkiksi rahanpesunvastaisen toimintaryhmän, hyväksymiä vaatimuksia.

28 artikla

Muuttoliikettä koskeva yhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä niiden alueelta toisen osapuolen alueelle suuntautuvien laittomien muuttovirtojen ehkäisemiseksi.

2. Osapuolet vahvistavat, että ne pitävät Afganistanin ja unionin välisten muuttovirtojen yhteistä hallintaa tärkeänä, ja sitoutuvat aloittamaan kokonaisvaltaisen vuoropuhelun ja yhteistyön muuttoliikettä koskevista kysymyksistä maahanmuuttoa koskevan unionin kokonaisvaltaisen lähestymistavan ja asiaan liittyvien kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti. Tämä vuoropuhelu ja yhteistyö kattaa kysymykset, jotka vaikuttavat turvapaikka-asioihin, muuttoliikkeen ja kehityksen välisiin suhteisiin, lailliseen ja laittomaan maahanmuuttoon sekä palauttamiseen, takaisinottoon, viisumeihin, rajaturvallisuuteen, asiakirjojen turvallisuuteen ja ihmiskaupan ja ihmisten salakuljetuksen torjuntaan.

3. Yhteistyöhön tässä artiklassa mainituilla aloilla voi sisältyä myös valmiuksien kehittämiseen tähtäviä toimia.

4. Osapuolet sopivat tekensä kumman tahansa osapuolen pyynnöstä sopimuksen, jolla säännellään takaisinottoon sovellettavia erityisvelvoitteita ja johon sisältyy muiden maiden kansalaisia ja kansalaisuudettomia henkilöitä koskevia määräyksiä.

29 artikla

Diplomaatti- ja konsuliviranomaisten antama suojelu

Afganistan suostuu siihen, että sen alueella edustettujen Euroopan unionin jäsenvaltioiden konsuli- ja diplomaattiviranomaiset tarjoavat suojelua myös sellaisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei ole Afganistanissa pysyvää edustustoa, joka pystyisi tietyssä tapauksessa tosiasiallisesti antamaan konsuliviranomaisten suojelua, samoin edellytyksin kuin kyseisen Euroopan unionin jäsenvaltion omille kansalaisille.

30 artikla

Henkilötietojen suoja

1. Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä parantaakseen henkilötietojen suojaa korkeimpien kansainvälisten normien mukaisesti, sellaisina kuin ne esitetään esimerkiksi YK:n yleiskokouksen 14 päivänä joulukuuta 1990 antamalla päätöslauselmalla 45/95 hyväksyttyjen tietokoneistettujen henkilötiedostojen sääntelyä koskevissa suuntaviivoissa.

2. Henkilötietojen suojaamisen alalla tehtävään yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa tietojen ja asiantuntemuksen vaihtona annettava tekninen apu.

VI OSASTO

ALAKOHTAINEN YHTEISTYÖ

31 artikla

Julkishallinnon uudistaminen

Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä, jonka tavoitteena on luoda Afganistaniin ammattitaitoinen, riippumaton ja tehokas virkamieskunta kansallisella ja alueellisella tasolla. Tämän alan yhteistyössä keskitytään koulutukseen ja valmiuksien kehittämiseen, jonka tarkoituksena on

- a) parantaa organisatorista tehokkuutta;
- b) tehostaa hallintoelinten palvelutarjontaa;
- c) varmistaa julkisten resurssien avoin hallinnointi ja vastuuvollisuus;
- d) parantaa oikeudellista ja institutionaalista kehystä; ja
- e) parantaa politiikkatoimien suunnittelua ja täytäntöönpanoa.

32 artikla

Julkinen varainhoito

Edellä olevan 31 artiklan mukaisesti osapuolet tehostavat yhteistyötään asioissa, jotka koskevat julkista varainhoitoa Afganistanissa. Yhteistyössä keskitytään erityisesti seuraaviin seikoihin:

- a) talousarvion toteuttaminen kansallisella ja alueellisella tasolla;
- b) rahoitusvirtojen avoimuus talousarvioviranomaisten kesken ja kyseisten viranomaisten sekä edunsaajien ja tuen vastaanottajien välillä;
- c) valvonta, mukaan lukien parlamentin ja riippumattomien tarkastuselinten suorittama valvonta; ja
- d) mekanismit, joiden avulla voidaan tehokkaasti ja nopeasti puuttua julkisten varojen käyttöön liittyviin mahdollisiin sääntöjenvastaisuuksiin.

Unioni antaa tarvittaessa näitä aloja koskevaa tukea, jonka painopisteenä on valmiuksien kehittäminen ja tekninen apu.

33 artikla

Hyvä hallintotapa verotuksen alalla

Osapuolet, joiden tavoitteena on vahvistaa ja edistää taloudellista toimintaa ja jotka ottavat huomioon tarpeen luoda tarkoituksenmukainen sääntelykehys, tunnustavat verotusalan hyvän hallintotavan periaatteet ja aikovat noudattaa niitä. Ne pyrkivät tekemään yhteistyötä tätä varten erityisesti tehostaakseen veronkantoa Afganistanissa ja avustaakseen Afganistania laatimaan toimenpiteitä edellä mainittujen periaatteiden panemiseksi tehokkaasti täytäntöön.

34 artikla

Rahoituspalvelut

1. Osapuolet sopivat tiivistävänsä yhteistyötä parantaakseen kirjanpito-, valvonta- ja sääntelyjärjestelmiä pankki- ja vakuutusalan sekä muilla rahoitusalan osa-alueilla.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä kehittääkseen Afganistanin oikeudellista ja sääntelykehystä, infrastruktuuria ja henkilöresursseja sekä ottaakseen käyttöön hallinto- ja ohjausjärjestelmän ja kansainväliset tilinpäätösstandardit Afganistanin pääomamarkkinoilla.

35 artikla

Tilastointi

1. Osapuolet sopivat luovansa ja kehittävänsä tilastollisia valmiuksia edistämällä tilastollisten menetelmien yhdenmukaistamista ja hyödyntämällä parhaita käytänteitä ottaen huomioon unionin kokemukset, myös tilastotietojen keräämisen ja levittämisen suhteen. Tämän ansiosta ne voivat käyttää keskinäisesti hyväksyttävissä olevin perustein tilastoja miltei tahansa tämän

sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalta alalta, josta voidaan kerätä, käsitellä, analysoida ja levittää tilastotietoa.

2. Tilastoalalla tehtävässä yhteistyössä keskitytään tietämyksen vaihtoon, hyvien käytänteiden edistämiseen ja YK:n hyväksymien virallisen tilaston peruseriaatteiden ja Euroopan tilastoja koskevien käytännesääntöjen noudattamiseen, jotta voidaan parantaa tilastojen laatua.

36 artikla

Katastrofiriskien hallinta

1. Osapuolet sopivat tehostavansa yhteistyötään katastrofiriskien hallinnan alalla. Torjuttaessa vaaroja ja riskejä ja vähennettäessä luonnonkatastrofien riskejä ja alttiutta niille suositaan ennaltaehkäiseviä toimia ja ennakoivia lähestymistapoja.

2. Tämän alan yhteistyössä voidaan keskittyä seuraaviin seikkoihin:

a) katastrofiriskien vähentäminen, erityisesti selviytymisvalmiudet, ennaltaehkäisy ja seurausten lieventäminen;

b) tietojen hallinta, innovaatiot, tutkimus ja koulutus turvallisuuskulttuurin ja selviytymisvalmiuksien kehittämiseksi kaikilla tasoilla;

c) katastrofiriskien arviointi ja seuranta ja niihin reagointi; ja

d) riskinhallintavalmiuksien kehittämisen tukeminen.

37 artikla

Luonnonvarat

1. Osapuolet sopivat parantavansa yhteistyötä ja valmiuksien kehittämistä siltä osin kuin on kyse luonnonvarojen hyödyntämisestä, kehittämisestä, jalostamisesta ja markkinoille saattamisesta.

2. Tällä yhteistyöllä tavoitellaan luonnonvarojen kestävä kehitystä lujittamalla sääntelykehystä sekä ympäristönsuojelua ja turvallisuussäännöksiä. Tiiviimmän yhteistyön ja paremman keskinäisen ymmärtämyksen edistämiseksi kumpi tahansa osapuoli voi pyytää luonnonvaroihin liittyvien yksittäisten kokousten järjestämistä.

3. Osapuolet tekevät IV osaston mukaisesti yhteistyötä, jonka tarkoituksena on luoda avoin ympäristö, joka edistää ulkomaisia suoria investointeja, erityisesti kaivostoiminnan alalla.

4. Osapuolet ottavat huomioon talouspolitiikkansa ja taloudelliset tavoitteensa ja pyrkivät edistämään kauppaa, kun ne sopivat kehittävänsä yhteistyötään luonnonvarojen kaupan esteiden poistamiseksi.

5. Mitä tahansa luonnonvarojen kauppaan liittyvää asiaa voidaan käsitellä kumman tahansa osapuolen pyynnöstä 49 artiklassa tarkoitetun sekakomitean kokouksissa.

38 artikla

Opetus, tutkimus, nuoriso ja ammatillinen koulutus

1. Osapuolet sopivat edistävänsä yhteistyötä opetuksen, tutkimuksen, nuorisoasioiden ja ammatillisen koulutuksen alalla. Ne sopivat lisäävänsä tietoisuutta koulutusmahdollisuuksista unionissa ja Afganistanissa.
2. Osapuolet edistävät lisäksi toimia, joilla:
 - a) luodaan yhteyksiä osapuolten korkeakoulujen, erityisvirastojen ja nuorisojärjestöjen välille;
 - b) edistetään tiedon ja osaamisen vaihtoa ja opiskelijoiden, nuorten ja nuorisotyöntekijöiden, tutkijoiden, akateemisten yhteisöjen ja muiden asiantuntijoiden liikkuvuutta; ja
 - c) tuetaan valmiuksien kehittämistä ja opetuksen ja oppimisen laadun kehittämistä hyödyntäen muuta osapuolten tällä alalla hankkimaa kokemusta.
3. Osapuolet sopivat edistävänsä korkeakouluille ja nuorisolle suunnattujen ohjelmien, kuten Erasmus+ -ohjelman, ja tutkijoiden liikkuvuutta ja koulutusta koskevien ohjelmien, kuten Marie Skłodowska Curie -toimien, toteutusta ja kannustavansa oppilaitoksiaan tekemään yhteistyötä yhteisten ohjelmien puitteissa, jotta voidaan edistää akateemista yhteistyötä ja liikkuvuutta sekä tukea nuorisojärjestöjen välistä yhteistyötä, muun muassa lisäämällä nuorten ja nuorisotyöntekijöiden liikkuvuutta osana epävirallista koulutusta ja oppimista.
4. Tutkimusyhteistyötä edistetään muun muassa Horisontti 2020 -ohjelman eli unionin tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman (2014–2020) kautta.

39 artikla

Energia

1. Osapuolet pyrkivät lisäämään energia-alan yhteistyötä, jotta voidaan parantaa energian tuotantoa, tarjontaa ja käyttöä Afganistanissa muun muassa seuraavilla tavoilla:
 - a) uusiutuvista energialähteistä saatavan energian ja energiatehokkuuden edistäminen;
 - b) teknologiyhteistyön tehostaminen; ja
 - c) ammatillinen koulutus.
2. Osapuolet tunnustavat, että avoimiin, syrjimättömiin ja vääristymiä aiheuttamattomiin sääntöihin perustuva toimintaympäristö soveltuu parhaiten sellaisten puitteiden luomiseen, jotka suosivat energia-alaan kohdistuvia suoria ulkomaisia investointeja.

40 artikla

Liikenne

Osapuolet sopivat tekevänsä aktiivista yhteistyötä yhteistä etua koskevilla aloilla kaikkien liikennemuotojen ja erityisesti ilmailun ja intermodaalisten yhteyksien osalta, tavoitteena muun muassa

- a) helpottaa tavaroiden ja matkustajien liikkuvuutta;
- b) huolehtia turvallisuudesta, turvatoimista ja ympäristönsuojelusta;
- c) kouluttaa henkilöstöä; ja
- d) lisätä investointimahdollisuuksia taloudellisen kehityksen edistämiseksi parantamalla liikenneyhteyksiä koko alueella.

41 artikla

Työllisyys ja sosiaalinen kehitys

1. Osapuolet sopivat 12 artiklan yhteydessä tekemänsä yhteistyötä työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen alalla, muun muassa työmarkkinoiden kehittämisen ja nuorisotyöllisyyden, työterveyden ja -turvallisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja ihmisarvoisen työn alalla.
2. Yhteistyömuotoihin voi sisältyä muun muassa erityisohjelmia ja -hankkeita yhteisen sopimuksen mukaisesti, vuoropuhelua sekä kahden- tai monenvälistä yhteistyötä, esimerkiksi ILO:n puitteissa, ja siihen liittyviä aloitteita yhteisen edun mukaisilla aloilla.

42 artikla

Maatalous, maaseudun kehittäminen, karjankasvatus ja keinokastelu

Osapuolet sopivat tekemänsä yhteistyötä kehittääkseen Afganistanin valmiuksia maatalouden, kotieläintalouden ja maaseudun elinkeinojen alalla. Yhteistyöhön sisältyvät:

- a) maatalouspolitiikka ja tuottavuuden lisääminen, tavoitteena elintarviketurvan varmistaminen;
- b) IV osaston mukaisesti mahdollisuudet helpottaa maatalousyritystoimintaa ja maataloustuotteiden kauppaa, myös kasvien, eläinten, karjan ja niistä saatujen tuotteiden kauppaa teollisuudenalojen kehittämiseksi edelleen keskittyen ensisijaisesti maaseutualaan;
- c) eläinten ja karjan hyvinvointi,
- d) maaseudun kehittäminen;
- e) kokemustenvaihto ja paikallisten toimijoiden tai talouden toimijoiden yhteistyöverkostot erityisesti tutkimuksen ja teknologiansiirron kaltaisilla aloilla;
- f) kasvien, eläinten ja karjan terveyttä ja laatua koskevien politiikkatoimien laatiminen;
- g) kansainvälisille maatalousjärjestöille toimitettavat yhteistyöehdotukset ja -aloitteet;
- h) kestävä ja ympäristöystävällisen maatalouden kehittäminen, johon sisältyy muun muassa kasvintuotanto, biopolttoaineet ja bioteknologian siirto;
- i) kasvilajikkeiden suojaaminen, kylvöteknologia ja maatalousbiotekniikka;

j) maataloutta ja kotieläintaloutta koskevien tietokantojen ja -verkkojen kehittäminen; ja

k) maatalous- ja eläinlääkintäalan koulutus.

43 artikla

Ympäristö ja ilmastomuutos

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä, jonka tavoitteena on avustaa Afganistania saavuttamaan ympäristönsuojelun korkea taso, ja edistävät luonnonvarojen ja biodiversiteetin, myös metsien, säilyttämistä ja hallintaa, jotta voidaan edistää kestävä kehitystä sekä ilmastomuutokseen sopeutumista ja sen vaikutusten lieventämistä.

2. Osapuolet pyrkivät edistämään monenvälisten ympäristö- ja ilmastomuutosalan sopimusten ratifiointia, täytäntöönpanoa ja noudattamista.

3. Osapuolet pyrkivät lisäämään yhteistyötä ilmastomuutokseen sopeutumisen ja sen vaikutusten lieventämisen alalla kiinnittäen erityistä huomiota vesivaroihin.

44 artikla

Kansanterveys

Osapuolet sopivat, että niiden yhteistyö kohdistuu terveydenhuoltoalan uudistukseen ja vakavien sairauksien ehkäisyyn ja valvontaan, muun muassa edistämällä kansainvälisten terveysalan sopimusten täytäntöönpanoa. Siihen sisältyvät myös pyrkimykset laajentaa perusterveydenhuollon piiriin pääsyä Afganistanissa, parantaa heikossa asemassa olevien väestöryhmien, erityisesti naisten ja lasten terveydenhuoltopalvelujen laatua, lisätä puhtaan veden ja jätevesihuollon saatavuutta ja edistää hygieniää.

45 artikla

Kulttuuri

1. Osapuolet sopivat edistävänsä kulttuurialan yhteistyötä keskinäisen ymmärtämyksen ja kulttuuriensa tuntemuksen lisäämiseksi. Tätä varten ne tukevat ja edistävät asiaan liittyviä kansalaisyhteiskunnan toimia. Ne kunnioittavat kulttuurista monimuotoisuutta.

2. Osapuolet pyrkivät toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä edistääkseen kulttuurivaihtoa ja toteuttaakseen kulttuurin eri osa-alueisiin liittyviä yhteisiä aloitteita, joihin kuuluu myös kulttuuriperinnön suojelemiseksi tehtävä yhteistyö.

3. Osapuolet sopivat keskustelewansa ja tekevänsä yhteistyötä asianmukaisilla kansainvälisillä foorumeilla, kuten Unescossa, pyrkiäkseen yhteisiin tavoitteisiin, joita ovat esimerkiksi kulttuurien monimuotoisuuden edistäminen ja kulttuuriperinnön suojelu. Kulttuurien monimuotoisuuden edistämiseksi osapuolet sopivat myös edistävänsä kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä vuonna 2005 tehdyn Unescon yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

46 artikla

Tietoyhteiskunta

Osapuolet, jotka tunnustavat tieto- ja viestintätekniikan olevan nykyaikaisen elämän keskeinen osatekijä ja ehdottoman tärkeä taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle, vaihtavat näkemyksiä tämän alan politiikkatoimistaan edistääkseen taloudellista kehitystä, kuten verkkoyhteyksiin toimivuutta koulutusta ja tutkimusta varten. Ne harkitsevat tarpeen mukaan, miten voitaisiin parhaiten tehdä yhteistyötä tällä alalla, erityisesti tieto- ja viestintätekniikan tuotteiden kaupan, sähköisen viestinnän sääntelynäkökohtien ja muiden tietoyhteiskuntaan liittyvien kysymysten osalta.

47 artikla

Audiovisuaali- ja mediapolitiikka

Osapuolet edistävät, tukevat ja helpottavat asiaankuuluvien hallintoelintensä ja toimijoidensa välistä yhteydenpitoa, yhteistyötä ja vuoropuhelua audiovisuaali- ja mediapolitiikan alalla. Ne sopivat aloittavansa säännöllisen vuoropuhelun kyseisillä aloilla.

VII OSASTO

ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

48 artikla

Alueellinen yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat, että alueellisen yhteistyön aloitteet ovat tarpeen, jotta voidaan palauttaa Afganistanin asema Keski-Aasian, Etelä-Aasian ja Lähi-idän välisenä maayhteytenä ja vauhdittaa talouskasvua sekä edistää alueen poliittista vakautta. Tätä varten ne sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen alueellista yhteistyötä toimenpitein, joilla tuetaan Afganistanin hallituksen ja erityisesti ulkoasiainministeriön toimia valmiuksien kehittämiseksi. Parempien valmiuksien avulla hallitus voi ottaa merkittävämmän roolin eri alueellisissa järjestöissä, prosesseissa ja foorumeilla. Tähän yhteistyöhön voi sisältyä valmiuksien ja luottamuksen kehittämiseen tähtääviä toimenpiteitä, kuten koulutusohjelmia, työpajoja ja seminaareja, asiantuntijavaihtoa, selvityksiä ja muita osapuolten sopimia toimia.

2. Osapuolet arvostavat Istanbulin prosessia ja vahvistavat tukensa tälle tärkeälle aloitteelle, jolla edistetään poliittista yhteistyötä Afganistanin ja sen naapurimaiden välillä, myös luottamusta lisäävien toimien avulla, kuten Kabulissa 14 päivänä kesäkuuta 2012 järjestetyssä Heart of Asia -ministerikokouksessa sovittiin. Unioni tukee Afganistanin pyrkimyksiä varmistaa luottamusta lisäävien toimien ja muiden alueellisten sitoumusten tehokas täytäntöönpano.

3. Osapuolet sopivat lisäksi edistävänsä alueellista yhteistyötä diplomaattisten yhteyksiensä välityksellä ja alueellisilla foorumeilla, joihin ne osallistuvat.

VIII OSASTO

INSTITUTIONAALINEN KEHYS

49 artikla

Sekakomitea

1. Perustetaan sekakomitea, joka koostuu osapuolten mahdollisimman korkean tason edustajista ja jonka tehtävänä on

- a) varmistaa tämän sopimuksen moitteeton toiminta ja täytäntöönpano;
- b) asettaa tämän sopimuksen tavoitteita koskevat painopisteet;
- c) seurata osapuolten välisten kokonaisvaltaisten suhteiden kehittymistä ja antaa suosituksia tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen tukemiseksi;
- d) pyytää tarvittaessa tietoja osapuolten välillä tehtyjen muiden sopimusten nojalla perustetuilta komiteoilta tai muilta elimiltä ja tarkastella niiden toimittamia kertomuksia;
- e) vaihtaa näkemyksiä ja tehdä ehdotuksia yhteisen edun mukaisista asioista, tulevat toimet ja niiden toteuttamiseen käytettävissä olevat resurssit mukaan lukien;
- f) ratkaista tämän sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat erimielisyydet; ja
- g) tutkia kaikki jommankumman osapuolen esittämät tiedot, jotka liittyvät velvoitteiden täyttämiseen, ja käydä neuvotteluja erimielisyyksiä koskevista ratkaisuihin sopimiseksi 54 artiklan mukaisesti.

2. Sekakomitea kokoontuu tavallisesti vuorotellen Kabulissa ja Brysselissä yhteisesti sovittavina päivinä. Myös ylimääräisiä sekakomitean kokouksia voidaan järjestää osapuolten niin sopiessa. Sekakomitean puheenjohtajana toimii vuorotellen kummankin osapuolen edustaja. Sen kokousten esityslistoista päätetään osapuolten yhteisellä sopimuksella.

3. Sekakomitea voi päättää perustaa erityiskomiteoita tai työryhmiä avustamaan sitä sen tehtävien suorittamisessa. Se määrittelee tällaisten komiteoiden tai ryhmien kokoonpanon, tehtävät ja toimintatavat.

4. Sekakomitea huolehtii osapuolten välillä tämän sopimuksen yhteydessä tehtävien alakohdistaisten sopimusten tai pöytäkirjojen moitteettomasta toiminnasta.

5. Sekakomitea vahvistaa työjärjestyksensä.

IX OSASTO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

50 artikla

Yhteistyöresurssit

Osapuolten omien säännösten, menettelyjen ja resurssien sallimissa rajoissa unioni antaa Afganistanille teknistä apua ja rahoitustukea tässä sopimuksessa määrätyn yhteistyön toteuttamiseksi ja Afganistan antaa käyttöön tarvittavat resurssit, myös rahoitusvarat, sen varmistamiseksi, että sovitut tavoitteet saavutetaan.

51 artikla

Yhteistyö petosten torjunnassa

1. Osapuolet antavat rahoitustukea moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti ja tekevät yhteistyötä taloudellisten etujensa suojaamiseksi. Ne toteuttavat tehokkaita toimenpiteitä niiden taloudellisten etujen vastaisten petosten, korruption ja muun laittoman toiminnan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Osapuolten välillä tämän sopimuksen täytäntöönpanon aikana tehtävään lisäsopimukseen tai rahoitusvälineeseen sisällytetään erityiset rahoitusyhteistyötä koskevat lausekkeet, jotka kattavat paikan päällä tehtävät ja muut tarkastukset, valvonnan ja petostentorjuntatoimet, kuten Euroopan tilintarkastustuomioistuimen ja Euroopan petostentorjuntaviraston toteuttamat toimenpiteet.

3. Tämän artiklan soveltamiseksi asianmukaisesti osapuolten toimivaltaiset viranomaiset vaihtavat tietoja ja järjestävät kumman tahansa osapuolen pyynnöstä kuulemisia asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.

4. Afganistanin viranomaiset tarkastavat säännöllisesti, että unionin varoin rahoitetut toimet on pantu täytäntöön asianmukaisesti. Ne toteuttavat aiheelliset toimenpiteet tällaisiin varoihin vaikuttavien petosten, korruption ja muun laittoman toiminnan estämiseksi. Ne ilmoittavat Euroopan komissiolle kaikista tällaisista toimenpiteistä.

5. Afganistanin viranomaiset toimittavat Euroopan komissiolle viipymättä kaikki niiden tietoon tulleet unionin varojen täytäntöönpanoon liittyvät epäilyt tai havainnot petoksia, korruptiota tai muuta laitonta toimintaa koskevista tapauksista. Petoksia ja korruptiota koskevista epäilyistä ilmoitetaan myös Euroopan petostentorjuntavirastolle. Afganistanin viranomaiset ilmoittavat Euroopan komissiolle myös kaikista toimenpiteistä, joihin ne ovat ryhtyneet tämän kohdan nojalla ilmoitettujen tosiseikkojen perusteella.

6. Afganistanin viranomaiset huolehtivat unionin varoihin haitallisesti vaikuttavien, epäiltyjen ja havaittujen petosten, korruption ja muun laittoman toiminnan vuoksi toteutettavista tutkinta- ja syytetoimista. Euroopan petostentorjuntavirasto voi tarvittaessa avustaa Afganistanin toimivaltaisia viranomaisia tässä tehtävässä.

7. Euroopan petostentorjuntavirastolle voidaan unionin lainsäädännön mukaisesti ja yksinomaan unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi antaa pyynnöstä lupa suorittaa paikalla tehtäviä ja muita tarkastuksia Afganistanissa. Ne valmistellaan ja toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Afganistanin toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Afganistanin viranomaiset antavat Euroopan petostentorjuntavirastolle kaiken sen tarvitseman avun, jotta se pystyy hoitamaan tehtävänsä.

8. Euroopan petostentorjuntavirasto voi sopia Afganistanin toimivaltaisten viranomaisten kanssa petostentorjuntaa koskevan yhteistyön lisäämisestä, kuten operatiivisten järjestelyjen toteuttamisesta.

52 artikla

Sopimuksen tuleva kehitys

Kumpi tahansa osapuoli voi tehdä ehdotuksia tämän sopimuksen mukaisesti tehtävän yhteistyön laajentamiseksi ottaen huomioon sen täytäntöönpanosta saadut kokemukset.

53 artikla

Muut sopimukset

1. Tämä sopimus ja sen nojalla toteutettavat toimet eivät rajoita Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaa tehdä kahdenvälistä yhteistyötä Afganistanin kanssa tai tarvittaessa tehdä sen kanssa kahdenvälisiä ja yhteistyösopimuksia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen sisältyvien asian kannalta merkityksellisten määräysten soveltamista. Tämä sopimus ei vaikuta sellaisten sitoumusten soveltamiseen tai täytäntöönpanoon, joita jompikumpi osapuoli on tehnyt kolmansien osalta.
2. Osapuolet voivat täydentää tätä sopimusta tekemällä erityissopimuksia millä tahansa tämän sopimuksen kattamalla yhteistyön alalla. Tällaiset erityissopimukset ovat erottamaton osa tällä sopimuksella säänneltyjä yleisiä kahdenvälisiä suhteita, ja ne muodostavat osan yhteistä institutionaalista kehystä.

54 artikla

Velvoitteiden täyttäminen

1. Kumpi tahansa osapuoli voi saattaa sekakomitean käsiteltäväksi kaikki tämän sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat erimielisyydet.
2. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä tämän sopimuksen mukaiset velvoitteensa, se voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet tämän sopimuksen tai 53 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun erityissopimuksen osalta.
3. Erityisen kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta se esittää ennen toimenpiteiden toteuttamista sekakomitealle kaikki tilanteen perinpohjaiseksi tutkimiseksi tarvittavat tiedot osapuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun saavuttamiseksi.
4. Aiheellisia toimenpiteitä valittaessa on etusijalle asetettava ne, joista on vähiten haittaa tämän sopimuksen tai 53 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun erityissopimuksen toiminnalle. Toimenpiteistä ilmoitetaan välittömästi toiselle osapuolelle, ja niistä keskustellaan sekakomiteassa toisen osapuolen sitä pyytäessä.
5. Osapuolet sopivat, että sopimusta tulkittaessa ja sovellettaessa tarkoitetaan 3 kohdassa olevalla ilmaisulla 'erityisen kiireelliset tapaukset' tilanteita, joissa osapuoli on olennaisesti rikonut sopimusta. Tämän sopimuksen olennainen rikkominen tarkoittaa
 - a) tämän sopimuksen noudattamatta jättämistä kansainvälisen oikeuden yleisten sääntöjen vastaisesti; tai
 - b) 2 artiklan 3 kohdassa ja 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tämän sopimuksen olennaisten osien rikkomista.

55 artikla

Tehtävien suorittamisen tukeminen

Helpottaakseen tämän sopimuksen nojalla tehtävää yhteistyötä osapuolet sopivat järjestävänsä yhteistyön täytäntöönpanoon osallistuville virkamiehille ja asiantuntijoille tehtävien hoitamista varten tarvittavat apuvälineet osapuolten sisäisten sääntöjen ja määräysten mukaisesti.

56 artikla

Turvallisuusedut ja tietojen luovuttaminen

1. Tämän sopimuksen määräykset eivät rajoita osapuolten säädöksiä ja määräyksiä, jotka koskevat yleisön mahdollisuutta saada tutustua virallisiin asiakirjoihin.
2. Minkään tämän sopimuksen määräyksen ei katsota edellyttävän, että osapuoli antaa tietoja, joiden luovuttamisen se katsoo olevan keskeisten turvallisuusetujensa vastaista.
3. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa suojata niiden välisen yhteistyön aikana saadut turvallisuusluokitellut tiedot.

57 artikla

Osapuolten määritelmä

Tässä sopimuksessa 'osapuolilla' tarkoitetaan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka unionia ja sen jäsenvaltioita, toimivaltojen mukaisesti, sekä Afganistania.

58 artikla

Alueellinen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan alueeseen, johon sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta niissä määrättyin edellytyksin, sekä Afganistanin alueeseen.

59 artikla

Voimaantulo, väliaikainen soveltaminen, kesto ja irtisanominen

1. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tätä varten tarvittavien oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen.
2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, unioni ja Afganistan sopivat soveltavansa tätä sopimusta unionin määrittelemällä tavalla väliaikaisesti osittain, siten kuin 3 kohdassa määrätään sekä tapauksen mukaan omien sisäisten menettelyjensä ja lainsäädäntönsä mukaisesti.
3. Väliaikainen soveltaminen tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona vastaanotetaan seuraavat:
 - a) tarvittavien menettelyjen päätökseen saattamista koskeva unionin ilmoitus, jossa määritetään ne sopimuksen osat, joita on sovellettava väliaikaisesti; ja
 - b) Afganistanin menettelyjensä ja sovellettavan lainsäädäntönsä mukaisesti tallettama ratifiointiasiakirja.

4. Tämä sopimus on aluksi voimassa kymmenen vuotta. Sen voimassaoloa jatketaan ilman eri toimenpiteitä viideksi vuodeksi kerrallaan, jollei kumpikaan osapuoli ilmoita kuutta kuukautta ennen voimassaolojakson päättymistä kirjallisesti aikomuksestaan olla jatkamatta sopimuksen voimassaoloa.

5. Sopimukseen mahdollisesti tehtävistä muutoksista sovitaan osapuolten kesken ja ne tulevat voimaan vasta sen jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tätä tarkoitusta varten tarvittavien oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen.

6. Kumpikin osapuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla asiasta kirjallisesti toiselle osapuolelle. Sopimuksen irtisanominen tulee voimaan kuusi kuukautta sen jälkeen, kun toinen osapuoli on vastaanottanut ilmoituksen.

7. Tämän artiklan mukaiset ilmoitukset toimitetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille tai Afganistanin ulkoasiainministeriölle.

60 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin, viron, paštun ja darin kielillä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.